

Pedagogers arbetssätt för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Acmena Roxana Raduca
Susanna Lind

2022-FÖRSK-G67

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: LGFÖB19h: Förskolläroarutbildning för pedagogiskt verksamma, Borås
Svensk titel: Pedagogers arbetssätt för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan.

Engelsk titel: Educators' way of working to promote the language development of multilingual children in preschool.

Utgivningsår: 2022

Författare: Acmena Roxana Raduca och Susanna Lind

Handledare: Adriana Velasquez

Examinator: Carina Peterson

Nyckelord: Flerspråkighet, pedagoger, språkutveckling, förskolan

Sammanfattning

Inledning

Den här uppsatsen handlar om de arbetssätt som förskolepedagoger använder sig av för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Antalet barn med annat modersmål än svenska är i dag stort bland förskolor i Sverige (Skolinspektionen 2017, s.5). Det finns således ett behov av att anpassa verksamheten för att skapa förutsättningar för språkutveckling även för flerspråkiga barn. Vi vill med studien bidra med kunskaper som kan hjälpa förskolepedagogerna att bättre bemöta och hantera de svårigheter dessa barn möter när de kommer i kontakt med den svenska skolans villkor.

Syfte

Syfte med den här studien är att undersöka hur förskolepedagoger resonerar kring sitt arbetssätt för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling när det gäller barn i åldern 3 - 5 år.

Metod

Vi har valt att använda oss av kvalitativ metod där vi tillämpade semistrukturerade intervjuer. I undersökningen intervjuades åtta förskolepedagoger som arbetar på två olika förskolor i två olika kommuner i Västra Götaland.

Resultat

I studiens resultat belyses det att pedagogerna använder sig av olika arbetssätt för att främja flerspråkiga barns språkutveckling såsom böcker och modersmål i vardagliga situationer. Dessutom använder sig pedagogerna av bildstöd, tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK), kroppsspråk och upprepningar för att tydliggöra och komplettera det verbala språket samt för att förstärka kommunikationen för flerspråkiga barn. Det framkommer att aktivitetstavla som ett arbetssätt används i syfte att gynna barns språkutveckling. Aktivitetstavla innebär att barnen kan se bilder på de aktiviteter som finns i förskolan och på det sättet kan barnen tydligt se och välja vad de vill göra. Ytterligare lyfts tillämpningen av musik och sånger fram som ett arbetssätt som ökar barns ordförråd. Resultatet visar även att barnens språkutveckling utvecklas genom samspel med andra barn och vuxna. Dessutom lyfts språket betydelse fram i resultatet där språket nämnts som en grundsten i barnens utveckling och lärande där barnens olika språk leder till ett ökat ordförråd.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	2
3. BAKGRUND.....	2
3.1 Tidigare forskning.....	2
3.1.1 Pedagogernas arbetssätt	2
3.1.2 Arbetssätt som digitala och analoga verktyg	3
3.1.3 Högläsning och samspel med vårdnadshavare	3
3.1.4 Språkets betydelse.....	4
3.1.5 Pedagogers språkmedvetenhet.....	4
3.1.6 Barnens språkmedvetenhet	5
3.2 Teoretiskt perspektiv	5
4. METOD	6
4.1 Kvalitativ metod	7
4.2 Intervju som metod	7
4.3 Urval.....	8
4.4 Genomförande	8
4.5 Etiska ställningstaganden.....	9
4.6 Validitet och reliabilitet	10
4.7 Analysmetod	11
5. RESULTAT.....	12
5.1 Arbetssätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling	12
5.1.1 Användning av böcker för att gynna språkutvecklingen.....	12
5.1.2 Tydliggörande kommunikation	13
5.1.3 Användandet av modersmålet i vardagliga situationer och nyttjandet av vårdnadshavare	14
5.1.4 På vilket sätt tillämpas arbetssättet	17

5.2 Språkutveckling genom samspel.....	18
5.2.1 Samspelets betydelse	18
5.2.2 Samspelet med vårdnadshavare	19
5.3 Språket betydelse för barnets utveckling.....	21
6. DISKUSSION.....	22
6.1 Resultatdiskussion.....	22
6.1.1 Arbetssätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling	22
6.1.2 Språkutveckling genom samspel.....	25
6.1.3 Språket betydelse för barnets utveckling	27
6.2 Metoddiskussion.....	28
7. DIDAKTISKA KONSEKVENSER	29
8. REFERENSER	32
9. BILAGOR	34
9.1 Bilaga 1 – Missivbrev	34
9.2 Bilaga 2 – Samtyckesblankett	36
9.3 Bilaga 3 – Intervjufrågor.....	38

1. INLEDNING

Enligt Skolinspektionen (2017, s.5) har det skett en ökning av flerspråkiga barn i förskolor i Sverige de senaste åren där var femte barn behärskar ett annat modersmål än svenska. Även Harju och Åkerblom (2020) bekräftar att det skett en ökning av flerspråkiga barn i förskolor i Sverige. Vidare nämner Skolinspektionen (2017, s.5) att språket är viktigt för barnens fortsatta utbildning och för arbetslivet. Harju och Åkerblom (2020) samt Skolinspektionen (2017, s.5) lyfter fram att flerspråkiga barn behöver stöd, utmaningar och stimulans både i det svenska språket och modersmål för att främja deras sociala och kognitiva utveckling.

Vi upplever att flerspråkiga barn har en mer begränsad kommunikation och samspel med andra. Detta grundas i våra egna erfarenheter som verksamma i förskoleverksamheten. Vi har uppmärksammat att dessa barn undviker att delta i samtal och diskussioner med pedagoger och barn. Barnen har även visat svårigheter att samarbeta med andra barn och pedagoger samt förklara och uttrycka sina behov eftersom de har ett begränsat ordförråd i sitt modersmål och svenska.

Sopanen (2019) belyser av vikten att arbeta språkinriktat på förskolan eftersom det ökar barnens förutsättningar för språkutveckling. Vi ser att det är av stor betydelse att pedagogerna resonerar kring sitt arbetssätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling. Likaså lyfter Fredriksson Sjöberg och Lindgren Eneflo (2019) fram i sin forskning att pedagogerna har en viktig roll i barns språkutveckling och lärande där de lägger grunden för flerspråkiga barns språkutveckling för att kunna uppnå utbildningsmålen i skolåldern. Genom att använda diverse arbetssätt och material kan förskolepedagoger utmana och främja barnens språkutveckling i både svenska och modersmål (Fredriksson Sjöberg & Lindgren Eneflo 2019).

Vidare förklarar Skolverket (2016, ss. 28–29, 38) att det kan ta upp till åtta år för flerspråkiga barn att utveckla skolspråket. Det är på grund av detta som pedagoger har en betydelsefull roll i att anpassa och utforma undervisningen för att kunna ge flerspråkiga barn stimulans och stöd i deras språkutveckling. Läroplanen för förskolan (Skolverket 2018, s.8) och Svensson (2012) hävdar att en del av förskolans uppdrag är att uppmuntra och förbättra alla barns språkutveckling. Det är viktigt att samtala kontinuerligt med barnen där pedagogen tillämpar ett rikt och varierat språk för att gynna barnens språkutveckling (Gjems 2018, ss. 31–54; Svensson, 2005). En utmanande och stöttande närmiljö stimulerar barnens språkutveckling och lärande, vilket ställer krav på förskolans fysiska verksamhetsmiljö (Skolverket 2018, s.7; Svensson 2009).

Det valda kunskapsområdet utgick från våra egna erfarenheter som verksamma pedagoger i förskolans verksamhet där antalet flerspråkiga barn har ökat i barngruppen under de senaste tio åren. Vi upplever att det inte finns tydliga arbetssätt som pedagogerna använder sig av för att främja språkutvecklingen för flerspråkiga barn och därför valde vi att själva undersöka och fördjupa oss kring detta område. Vi vill med denna undersökning bidra med kunskap som kan gynna oss som framtida förskollärare och andra förskolepedagoger till att uppmärksamma och tillämpa olika arbetssätt som främjar språkutvecklingen för flerspråkiga barn i förskolan.

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

- **Syfte:**

Syfte med den här undersökningen är att ta reda på hur förskolepedagoger resonerar kring sitt arbetssätt för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling när det gäller barn i åldern 3 - 5 år.

- **Frågeställningar:**

- Vilka arbetssätt uttrycker förskolepedagogerna att de använder sig av för att främja flerspråkiga barns språkutveckling?
- Hur resonerar förskolepedagogerna kring flerspråkiga barns språkutveckling i samspel med andra?
- Hur ser förskolepedagogerna på språkets betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling?

3. BAKGRUND

Nedan kommer tidigare forskning rörande olika arbetssätt som förskolepedagoger använder för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Vidare kommer studiens teoretiska ramverk presenteras som är av stor vikt för analysen.

Vi vill inledningsvis även förtydliga några begrepp som kommer användas återkommande i studien. För att klargöra vad vi avser med förskolepedagoger i vår studie inkluderar det både barnskötare och förskollärare som arbetar i förskolan. För att tydliggöra vad vi menar med arbetssätt i vår studie är detta ett verktyg och ett sätt som förskolepedagogerna använder i arbetet med flerspråkiga barn för att kunna gynna deras språkutveckling. Tecken och tecken som stöd syftar i vår studie på tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK). Detta är enligt Heister Trygg (2004, s. 13) ett verktyg som använts som ett stöd och komplement tillsammans med det verbala språket där man tecknar nyckelorden. Utifrån barnens förmågor, erfarenheter och behov anpassas tecken som tillämpas i kommunikationen.

3.1 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras olika teman utifrån tidigare forskning gällande gynandet av flerspråkiga barns språkutveckling. Avsnittet lyfter fram olika arbetssätt som pedagogerna använde sig av, betydelsen av högläsning och samspel med vårdnadshavaren samt barnens och pedagogernas språkmedvetenhet, som viktiga aspekter för att främja flerspråkiga barns språkutveckling.

3.1.1 Pedagogernas arbetssätt

Pedagogers arbetssätt för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling i undervisningen var något som var återkommande i den tidigare forskning. Harju och Åkerblom (2020) påpekade att pedagogerna behövde ha ett tydligt arbetssätt genom att förbereda barnen och tydliggöra för dem vad som skulle ske under dagen och även i undervisningen för att flerspråkiga barn ska få förståelse för vad som ska ske. Detta ledde till att barnen kunde delta och följa instruktioner under undervisningens gång. Likaså Håkansson (2018) och Svensson (2012) belyste att arbetssättet pedagogerna använde sig av var ett kvalitativt arbetssätt där pedagogerna hade ett aktivt deltagande genom att visa intresse för barnen och ställa frågor. Detta gav barnen möjlighet till samtal och ledde till att flerspråkiga barn ökade sitt ordförråd

och kommunikation. Även Svensson (2012) påpekade hur stor betydelse lärandemiljön och material hade för barns språkutveckling i modersmål och svenska där barnen fick möjlighet att använda olika material och komma till tals. Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) påpekade att pedagogers intresse för barns olika kulturer och modersmål tillgodosågs genom att pedagogerna samspelade med vårdnadshavare samt tillämpade metoder och verktyg som ledde till att framhäva barns identiteter och stimulera även barns språkutveckling och kommunikation. Avslutningsvis belyste Ljunggren (2013) diverse arbetssätt där pedagogerna använde det icke verbala språket samt bilder och barns erfarenheter i dialoger med barnen med större behov av att utveckla sitt språk för att underlätta deras förståelse.

3.1.2 Arbetssätt som digitala och analoga verktyg

Enligt forskning använder pedagoger både digitala och analoga verktyg samt olika arbetssätt och material i verksamheten för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling. Ljunggren (2016) benämner att med hjälp av digitala verktyg som talande penna kunde barnen höra både det svenska språket och deras modersmål. Den talande pennans funktion var att översätta från svenska till modersmålet och detta ledde till språkutveckling. Även Fredriksson och Lindgren (2019) samt Svensson (2012) lyfte fram vikten av att använda digitala verktyg i utbildningen för att främja språkutvecklingen för flerspråkiga barn. Pedagogerna möjliggjorde för barnen att höra sitt modersmål och svenska språket med hjälp av olika appar såsom digitala böcker som fanns tillgängliga på många olika språk. Vidare beskriver Svensson (2012) ytterligare ett arbetssätt som gynnar flerspråkiga barns språkutveckling. Hon använder musiken som ett digitalt verktyg i undervisningen. Svensson (2012) lyfter fram musikens betydelse där barnen kan höra sånger på olika språk. Nackdelen som lyfts fram med detta är att pedagogerna inte förstod vad texten i sången handlade om och om den var passande och detta ledde till en oro för pedagogerna. Avslutningsvis lyfter Harju och Åkerblom (2020) fram användandet av analoga verktyg som bilder och tecken i syfte att förtydliga olika aktiviteter så att alla barn kan förstå vad som ska hända under dagen. För att tillgodose och inkludera alla barn i verksamheten fick de tydliga instruktioner innan varje rutinsituation och barnen delades även i mindre grupper.

3.1.3 Högläsning och samspel med vårdnadshavare

Högläsning och samspel med vårdnadshavare för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling var någonting som återkom i tidigare studier. Skaremyr (2019) lyfte fram betydelsen av högläsning och hur det stimulerar flerspråkiga barns språkutveckling och även ger barnen stöd i deras språkutveckling. Likaså Svensson (2012) lyfte fram högläsningens betydelse för flerspråkiga barn. Högläsningen bjöd in till diskussioner kring bokens handling vilket i sin tur stimulerade barnens språkutveckling och utökade deras ordförråd. Även en strategi vid högläsningen var att barnen fick rita en teckning av det som boken handlade om för att sedan dramatisera bokens handling och till följd av detta gynnades barnens språkutveckling.

Ytterligare en strategi var samspelet med vårdnadshavare och hur detta gynnade flerspråkiga barns språkutveckling. Enligt Ljunggren (2016) användes olika appar som växlade mellan förskoleverksamheten och hemmet. I en av apparna kunde vårdnadshavare spela in när de talade sitt modersmål genom digitala e-böcker, vilket nyttjades på olika sätt i förskoleverksamheten för att stimulera barns språkutveckling. Samspelet med vårdnadshavarna hade positiva effekter på barnens språkutveckling och lärande. Även Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) belyste vikten av samspel med vårdnadshavare för flerspråkiga barns språkutveckling. Genom att samspele med vårdnadshavare ledde det till att

pedagogerna kunde utmana barnen på olika språk genom att barnen kunde ta hem olika böcker från förskolan som sedan kunde översättas av vårdnadshavare till modersmålet.

3.1.4 Språkets betydelse

Något som också framkom i relevant litteratur handlade om hur betydelsefullt ordförrådet är. Håkansson (2018) och Svensson (2012) lyfte fram att genom att vara flerspråkig innefattar det både fördelar och nackdelar. Håkansson (2018) påpekade fördelen med flerspråkiga barn där dessa barn hade ett större ordförråd på både modersmål och diverse språk än de barn som var enspråkiga. Vidare nämner Svensson (2012) att barn med ett välutvecklat ordförråd kunde lära sig nya ord lättare än barn som hade ett mer outvecklat ordförråd. De kunde även uppmärksamma och särskilja skriftspråket och språkljuden lättare än enspråkiga barn som medförde att flerspråkiga barn blir mer medvetna om språkets uppbyggnad. Enligt Svensson (2012) ledde detta till både social, språklig och kognitiv utveckling hos flerspråkiga barn.

Håkansson (2018) och Svensson (2012) nämnde nackdelen med att vara flerspråkig där bristen på minoritetsspråkens vokabulär kunde leda till svårigheter i skolan. Barnen kunde ha svårt att kommunicera, delta i undervisningen och lära sig på liknande sätt som enspråkiga barn. Vidare påpekar Svensson (2012) att flerspråkiga barn utsattes mindre för alla sina språk och detta kunde resultera i en försening av språkutvecklingen jämfört med de enspråkiga barn som exponeras endast för ett språk under deras barndom. Detta innebär att flerspråkiga barn pratar och hör flera olika språk dagligen i samhället under sin uppväxt medan enspråkiga barn pratar och hör bara ett enda språk dagligen i samhället under sin barndom. Dessutom lyfter Håkansson (2018) fram att ordförrådet på majoritetsspråket är större hos enspråkiga barn jämfört med flerspråkiga barns ordförråd.

Enligt Ljunggren (2013) och Skaremyr (2019) hittade flerspråkiga barn som hade otillräckligt ordförråd på majoritetsspråket olika metoder för att samspela, göra sig förstådda och kommunicera med andra. De använde både det verbala språket och kroppsspråket i kommunikation och samspel med omgivningen.

3.1.5 Pedagogers språkmedvetenhet

Pedagogernas medvetenhet om språkets betydelse och förhållningssättet i undervisningen var också något som framkom i tidigare forskning. Skaremyr (2019) lyfte fram pedagogernas förståelse och kunskap om språkets betydelse, barnens olika behov och förskolans riktlinjer som en viktig del gällande språkutvecklingen där flerspråkiga barns språkliga förmågor tillämpades i kommunikation. Pedagogerna i studien stimulerade medvetet barnens språkutveckling genom att stödja och uppmuntra barns verbala och ickeverbala språk i samtal med andra. Vidare belyste Sopenan (2019) att pedagogerna i hennes studie arbetade språkmedvetet i utbildningen genom att de bytte mellan vardagliga aktiviteter medvetet och tillämpade ett tydligt och detaljerat språk i samtal med barnen för att främja språkutvecklingen. Även Svensson (2012) lyfte fram pedagogers kompetens och språkmedvetenhet om flerspråkiga barns språkutveckling. Pedagogerna i författarens studie skapade olika lärandemiljöer som utmanade flerspråkiga barn att använda språket på diverse sätt där språkets progression fick ett positivt inflytande. Detta gjordes genom att ha framme både fysiska och digitala böcker som var tillgängliga för barnen i lärmiljöerna. Det tillämpades även diverse texter på väggarna i miljön för att barnen skulle kunna se olika texter i deras vardag i förskolan. Dessutom nämnde Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) pedagogernas kunskap och medvetenhet gällande flerspråkiga barns språkutveckling. Pedagogerna var medvetna om språkets betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling och trots att de inte hade samma modersmål som barnen gynnade pedagogerna barnens olika språk

genom att de uppmuntrade och hjälpte flerspråkiga barn i deras samtal och uttryck. Ibland kände pedagogerna oro och rädsla när de använde barnens modersmål för att inte kommunicera ett felaktigt språk.

Däremot uppmärksammade Harju och Åkerblom (2020) att pedagogerna var språkmedvetna men hade andra perspektiv på flerspråkiga barns språkutveckling eftersom de utgick utifrån deras egna erfarenheter. Några av pedagogerna i författarnas studie var själva tvåspråkiga och ansåg att flerspråkiga barnen endast skulle blandas med andra flerspråkiga barn och således inte med de svenska barnen för att stimulera språkutveckling. De lyfte även fram vikten av att flerspråkiga barn behöver kunna ett språk innan de lär sig ett nytt språk. Detta ledde till att pedagogerna visade svårigheter att undervisa utifrån ett flerspråkigt tillvägagångssätt där barnens diverse språk utvecklades och pedagogerna var därför tvungna att välja mellan att främja å ena sidan det svenska språket och å andra sidan barnens modersmål.

3.1.6 Barnens språkmedvetenhet

Något som återkom i flera av artiklarna handlade om olika strategier för att öka barns språkmedvetenhet. Håkansson (2018) beskrev hur det var för barn att höra olika språk i sin barndom och hur detta ledde till att barnens språkutveckling stimulerades i en viss ordning som medförde att barnen kände till och urskilde diverse språkljud. Till följd av detta lärde de sig samtidigt flera språk och blev språkmedvetna. Lika så belyste Harju och Åkerblom (2020) barns språkmedvetenhet och hur detta kan utvecklas genom användningen av olika språkspel och genom detta kunde barn höra olika ord på olika språk och på så vis förstå budskapen på olika språk. Även Ljunggren (2016) belyste att genom att barnen med hjälp av att höra olika ord och stavelser utvecklades språkmedvetenheten hos barnen. Avslutningsvis påpekade Svensson (2012) det värdefulla med att vara flerspråkig då barnen blir allt mer medvetna om språket, både verbalt och skriftligt, jämfört med enspråkiga barn och detta till följd av att flerspråkiga barn kan urskilja olika skriftspråk och språkljud lättare.

3.2 Teoretiskt perspektiv

De teorier som kommer att vara utgångspunkt för analysen av vårt empiriska material är den sociokulturella teorin. Vi anser att denna teoretiska utgångspunkt hjälper oss att ge perspektiv på vikten av språk för barns utveckling. Pihlgren (2017, s. 32) skriver om att denna teori skapades av Vygotskij som levde på 1900-talet. Det sociokulturella perspektivet lyfter fram det teoretiska begreppet proximala utvecklingszonen som innebär det lärande och erfarenhet som barnen får i samspel med andra och genom det materialet som tillgängliggörs. Vidare belyser Pihlgren (2017, s. 32) att den proximala utvecklingszonen är betydande för barns lärande och utveckling. Forskaren anser att barnets samspel och kommunikationen med barn och vuxna möjliggör för barnet att få kunskap som hen inte har erfarit tidigare och detta leder till ett lärande och ett sätt att tolka språket. Till följd av detta kan barnet använda språket som en väg att skapa förståelse för nya saker samt påverka sin möjlighet till ny kunskap. Samspelet och kommunikationen som barnen har både med vuxna och barn har en betydande roll för språkutvecklingen. För att barn ska kunna samspela, lära sig och utvecklas är det viktigt att de lär sig att samtala både på svenska och modersmålet (Pihlgren 2017, s. 32). Ytterligare hävdar Harju och Åkerblom (2020) vikten av att använda ”monolingual norm” teorin som innebär att innan flerspråkiga barn lär sig, utvecklar och förstår ett nytt språk behöver de behärska åtminstone ett språk. Teorin ”monolingual norm” gynnar språkutvecklingen och underlättar flerspråkiga barns kommunikation. Vidare belyser Svensson (2009) att när barnen börjar fundera och tänka över språkets konstruktion och ordens betydelse konstrueras det hos barnen den språkliga medvetenheten.

Vidare belyser Pihlgren (2017, s. 37) och Säljö (2005, s. 123) teoretiska begreppet scaffolding som innebär att pedagogen ger barnet den stöttning som behövs för att barnet ska kunna utveckla förståelse och ny kunskap som barnet ännu inte kan klara själv. Pihlgren (2017, s. 37) framställer att genom pedagogens stöttning får barnet möjlighet att bygga mentala byggnadsställningar som krävs för att underlätta barnets förståelse för den nya kunskapen och för att kunna bli självständig. Scaffolding utmanar och uppmuntrar barnet att undersöka vidare och möta sin proximala utvecklingszon. För att barnet ska stöttas i sin förståelse och tänkande samt för att kunna lära sig att skapa egna strategier på egen hand som barnet kommer använda sig av sedan som stöd i deras utveckling och lärande behöver pedagogen stötta och vägleda barnet succesivt och kontinuerligt på en anpassad nivå för barnet. Pedagogens roll är fortfarande betydelsefull men utvecklas och anpassas i relation till barnets utveckling (Pihlgren (2017, s. 37). Vidare förklarar Pihlgren (2017, s. 37) och Säljö (2005, s. 123) att genom att pedagogen kommunicerar med barnet på olika sätt skapar de möjligheter till förståelse, ny kunskap och utveckling hos barnet. Det belyses att frågorna och kommentarerna i samtalet är betydande för kvaliteten på barnets lärande. Dessutom benämner Säljö (2000, s. 123) att stöttningen kan ske även genom material och instruktioner som pedagogen använder i interaktion med barnet och som dessutom görs tillgängligt för barnet att använda. Det lyfts fram vikten av att pedagogen måste vara lyhörd och uppmärksam på det som barnet förmedlar för att kunna få syn på det som barnet har förstått och på det sättet kan pedagogen anpassa undervisningen för att kunna uppmärksamma och utmana barnet vidare i sin utveckling (Pihlgren (2017, s. 37).

Hwang och Nilsson (2011, s. 176) menar att samspelet med andra i omgivningen öppnar barnens tankeförmåga och skapar förutsättningar för barnens språkutveckling som i sin tur leder till att de börjar tillämpa diverse tecken och uttryck i kommunikationen. Ytterligare lyfter Gjems (2018, ss. 9–30, 151–172 och 173–190) fram det teoretiska perspektivet på litteracitet där hon hävdar att till följd av att använda diverse kommunikationsformer utvecklas språkinläring och barnens litteracitet. Genom att barnen tidigt tillägnar sig litteracitet och använder språket som verktyg i samtal, samspel och interaktion med både vuxna och barn leder det till att barnen får ett impressivt ordförråd som innebär att barnen ökar sin språkförståelse och ett expressivt ordförråd som handlar om att barnens uttrycksförmåga utvecklas. Litteracitet är en utgångspunkt i det verbala språket som leder till att barnen tillägna sig kunskap att både förmedla vidare och ta emot information från andra (Gjems 2018, ss. 9–30, 151–172 och 173–190). Det är av stor betydelse att kommunicera med barnen hela tiden och att tillämpa en rik vokabulär i samtal för att gynna barnens språkutveckling (Gjems 2018, ss. 31–54; Svensson 2005). Ytterligare påpekar Gjems (2018, ss. 55–78) begreppet Matteuseffekten som innebär vikten av att barn så tidigt som möjligt ska få många olika upplevelser, erfarenheter och språkkunskaper eftersom detta underlättar deras utveckling och språkinläring. Härnäst nämner Pihlgren (2017, s. 32) att samspelet med andra i omgivningen ger barnen nya erfarenheter och kunskaper som barnen tar med sig i sitt fortsatta lärande. Genom att barnen samarbetar och samspelar med andra leder det till att barnen byter upplevelser med varandra och på så vis inträffas lärandet.

4. METOD

Under denna rubrik redogörs det för vilken metod som vi har valt att använda oss av i studien men även vad metoden enligt forskning innebär. Vidare beskrivs respondenternas urval, studiens genomförande och etiska ställningstaganden som det togs hänsyn till under undersökningens gång. Därefter presenteras olika aspekter gällande studiens kvalitet såsom validitet och reliabilitet samt metodanalys som användes för att koda den insamlade data.

4.1 Kvalitativ metod

I vår undersökning har vi använt oss av en kvalitativ metod för att samla in data. Enligt Christoffersen och Johannessen (2015, s. 16) förekommer det i kvalitativa metoden ett samtal mellan forskare och deltagare vilket innebär att kvalitativa metoden är mångsidig. Detta leder till att det kan förekomma även ogenomtänkta yttranden. I samtal av denna karaktär kan med fördel öppna frågor användas med efterföljande följdfrågor för att få fördjupande svar från informanterna. Till följd av den kvalitativa metoden kan forskaren undersöka ett specifikt ämne genom att data insamlas och tolkas (Christoffersen & Johannessen 2015, s. 16).

4.2 Intervju som metod

Intervju som kvalitativ metod används för att ta reda på informanternas tankar och upplevelser om ett specifikt ämne. Intervjuer ger respondenten möjlighet att förklara sina åsikter mer detaljerat genom att utföra intervjuerna mer som en dialog mellan forskare och deltagare än ett samtal med förbestämda frågor. Under intervjun samlas datamaterialet in genom inspelningar och anteckningar. Därefter ska intervjuerna transkriberas, bearbetas, dokumenteras och analyseras (Christoffersen & Johannessen 2015, ss. 83 och 92). Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 84 - 86) hävdar att intervjuerna kan utföras som *ostrukturerade, strukturerade och semistrukturerade intervjuer*.

När det gäller *ostrukturerade intervjuer* eller öppna intervjuer finns det ett förbestämt tema men frågorna och deras turordning är inte organiserat och bestämt i förväg. Genom öppna intervjuer kan forskaren skapa möjligheter för informanter att uttrycka sina upplevelser och erfarenheter genom att anpassa varje intervju till deltagaren. Ostrukturerade intervjuer ger mer en informell stämning genom att samtalet är flexibelt och spontant (Christoffersen & Johannessen 2015, ss. 84 - 86).

Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 84 - 86) menar att strukturerade intervjuer handlar om att forskaren förbereder olika frågor med förutbestämda fasta svarsalternativ där deltagaren kryssar bara det svarsalternativ som hen tycker stämmer med sina åsikter och erfarenheter.

Semistrukturerad intervju eller en delvis strukturerad intervju skriver i vilken intervjuaren förbereder i förväg en intervjuguide som innebär att det finns en förbestämd lista med tema och övergripande öppna frågor som inte har förbestämda svarsalternativ. Intervjuguiden används som utgångspunkt där deltagarnas förklaringar baseras på deras uppfattningar, erfarenheter och kunskaper (Christoffersen & Johannessen 2015, ss. 84 - 86).

Vi har valt att genomföra semistrukturerade intervjuer i vår studie. Frågorna i intervjun kommer bestå av elva förbestämda frågor. Under intervjuns gång ger semistrukturerade frågor möjlighet till forskaren att ställa adekvata uppföljningsfrågor inom området men även till informanter att utförligt fördjupa sina svar (Dimenäs 2014, s. 52). Med hjälp av intervjufrågorna ska det undersökas hur pedagoger arbetar språkinriktat för att främja flerspråkiga barns språkutveckling när det gäller barn i åldern 3 - 5 år. Vi vill även få fram vilka arbetssätt som pedagoger använder i planerad och spontan undervisning för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Semistrukturerade intervjuer är mer koncentrerade och fokuserade samt ger en stabilitet mellan flexibilitet och standardisering och därför är mer populära bland forskarna. Dessutom blir det lätt för intervjuaren att jämföra deltagarnas svar på varje fråga och detta leder till att de är mindre tidskrävande.

4.3 Urval

För att genomföra vår kvalitativa undersökning har vi valt att välja informanterna utifrån att använda oss av strategiska urval genom att medvetet selektera förskolepedagoger som arbetar på mångkulturella förskolor i olika kommuner. För att därefter välja ut både barnskötare och förskollärare som har erfarenheter av flerspråkighet för att samla in relevant data för undersökningen. Detta tillvägagångssätt lyfter även Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, s. 104) fram som ett vanligt sätt i kvalitativa undersökningar, där de förklarar att strategiska urval handlar om att forskare först bestämmer sig för en målgrupp och därefter väljs det ut personer som skall delta i studien utifrån målgruppen för att kunna samla in den data som krävs. Vidare hävdar Löfdahl, Hjalmarsson och Franzen (2018, s. 176) att det är viktigt att forskaren motiverar och tydliggör för sina val för att redogöra för de avgränsningar och urval som gjorts.

Innan studien genomfördes bestämdes först en målgrupp som innefattar förskolepedagoger som är verksamma i två olika kommuner där det finns barn med olika bakgrund. Därefter valdes förskolepedagoger ut utifrån deras tillgänglighet och engagemang samt kunskaper och erfarenheter i arbetet med flerspråkiga barn i åldern 3 - 5 år. Vilket även Christoffersen och Johannessen (2015, s. 54) samt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, s. 104) nämner att rekryteringen av deltagarna har ett strategiskt urval med en stegvis och tydlig målsättning. I studien deltog åtta pedagoger därav sex förskollärare och två barnskötare som är verksamma på fyra avdelningar på två olika förskolor i två olika kommuner i Västra Götaland. Detta urval gjordes för att kunna få fram olika erfarenheter och synpunkter med olika variation på svaren.

4.4 Genomförande

Först valdes studiens syfte och frågeställningar och därefter skapades ett frågeformulär med elva frågor. De första två frågorna från frågeformulären introducerar intervjun på ett avslappnat och tryggt sätt. Dessa frågor handlar om informanternas bakgrund som berör erfarenheter de har i arbetet med flerspråkiga barn och även deras utbildning. Resterande av frågorna i frågeformuläret var formulerade på så vis att dessa frågor kunde besvara vår studies syfte och våra frågeställningar. Innan intervjuerna påbörjades genomförde vi tre pilotintervjuer för att se om frågeställningarna var tydliga och relevanta för syftet eller om det behövdes göras ändringar. I pilotintervjuerna deltog verksamma förskollärarstudenter som läser på Högskolan i Borås. Genom att göra pilotintervjuer med någon som man känner skapas det en trygghet för forskaren och det leder till att kritiken tas emot på ett positivt sätt (Löfdahl, Hjalmarsson & Franzen 2018, s. 150). Intervjutillfällena bokades via telefon. Efter att ha fått muntligt godkännande från pilotdeltagarna delade vi ut ett missivbrev (bilaga 1) och en samtyckesblankett (bilaga 2) till deltagarna. Missivbrevet innehåller information om studiens syfte, etiska ställningstaganden, vilka vi är och hur de kontakter oss om funderingar dyker upp. När det gäller samtyckesblankett behövde pilotpersonerna lämna tillbaka sitt godkännande skriftligt innan pilotstudien påbörjades. Enligt Vetenskapsrådet (2017, s. 7) är det viktigt att utgå från forskningsetiska överväganden för att kunna skydda respondenterna i undersökningen. Pilotintervjuerna genomfördes via zoom där samtalen pågick i cirka trettio minuter där vi endast antecknade samtalet. Efter att ha granskat anteckningarna och sett att frågorna i frågeformulären var relevanta för vår studie och våra frågeställningar blev anteckningarna förstörda med hjälp av en dokumentationsförstörare. Alla skriftliga och muntliga svar från deltagare ska förstöras beskriver Vetenskapsrådet (2017). Enligt Löfdahl, Hjalmarsson och Franzen (2018, s. 150) är pilotintervjun betydelsefull då man prövar sina egna frågeställningar innan den riktiga intervjuer genomförs och detta är ett bra sätt att säkerställa att intervjufrågorna kommer att uppfylla syftet.

Därefter hade vi samtalat med rektorer på dessa förskolor om det fungerar att vi genomför våra intervjuer på plats. Därefter informerades deltagarna om studien och det bokades tid inför intervjusamtalen. Efter muntligt godkännande från deltagarna delades det ut ett missivbrev (bilaga 1) som förklarar vilka vi är, studiens syfte och hur de kan nå oss om frågor dyker upp. I missivbrevet informerades deltagarna även om etiska ställningstaganden. Detta är i enlighet med Löfdahl, Hjalmarsson och Franzen (2018, s. 164) som menar att det är viktigt att skicka ett missivbrev för att motivera undersökningsdeltagarna, informera dem och tacka för deltagandet. Utdelningen gjordes ett par dagar innan intervjuerna ägde rum tillsammans med en samtyckesblankett (bilaga 2) som kräver en underskrift av samtliga respondenter för att kunna spela in samtalen.

Intervjutillfällena skedde i en tyst och lugn miljö för att höra tydligt vad som sades och för att informanterna ska få den tid som de behöver för att besvara intervjufrågorna. Intervjuerna varade i ungefär trettio minuter. Intervjufrågorna (bilaga 3) var förutbestämda och i analog form. Under intervjun antecknades på anteckningsblock med penna och för att få med allt som sades valdes det att spela in vad pedagogerna sa med våra egna mobiltelefoner för att inte missa ord. Därefter samlades all data in på ett gemensamt Google dokument där vi skrev in alla frågor och svar för att kunna bearbeta data. Pedagogernas namn benämndes med förkortningarna P1, P2, P3 och så vidare för att säkerställa pedagogernas anonymitet.

4.5 Etiska ställningstaganden

Enligt god forskningssed (Vetenskapsrådet 2017) benämns det att forskningsetiken handlar om kopplingen mellan forskning och etik och även om frågor som berör etiska villkor gällande mål, syfte och genomförande. Genom att utgå från forskningsetiska överväganden försäkras en etisk studie där även informanterna skyddas i undersökningen (Vetenskapsrådet 2017, s. 7). Dessutom nämner Vetenskapsrådet (2017, ss. 26–27) att samtalet med informanterna har en betydande roll i kvalitativa studier för att ny kännedom om undersökningens ämne ska föras vidare. Denna kännedom kan främja samhällets och individens förändringsprocess (Vetenskapsrådet 2017, ss. 26–27).

Vidare påpekar Vetenskapsrådet (2017, ss. 26–27) att det är betydelsefullt att kvalitativa intervjuer utförs på ett noggrant och respektfullt sätt samt att forskaren inte påverkar deltagarens svar. Ytterligare belyser Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 45–46) samt Löfdahl, Hjalmarsson och Franzen (2018, ss. 36–37) att informanterna som deltar i studien ska få kännedom om de fyra forskningsetiska normer gällande deras rättigheter under studien såsom *informationskravet*, *nyttjandekravet*, *konfidentialitetskravet* och *samtyckeskravet*. *Informationskravet* innefattar att forskaren är ansvarig att redogöra för respondenter om studiens syfte. När det gäller *nyttjandekravet* handlar det om att behandlingen av datamaterialet om den enskilda deltagaren endast används i undersökningens syfte. Vidare nämns det att *konfidentialitetskravet* innebär att uppgifter om deltagarna i studien kommer inte igenkännas av andra och att personuppgifter förvaras på ett tryggt sätt där obehöriga inte kan ta del av det. Ytterligare benämns *samtyckeskravet* som handlar om att respondenterna får information om deras rättigheter till att själva välja över sitt deltagande i studien men också att de får avbryta även om ett samtycke givits om att delta i studien.

I undersökningens gång tog vi hänsyn till de fyra forskningsetiska normer. Innan studien påbörjades tillämpade vi informationskravet genom att informanterna i undersökningen fick kännedom både muntligt och skriftligt (bilaga 1) om studiens syfte, innehåll och studiens tillvägagångssätt. Dessutom tog vi hänsyn till nyttjandekravet där deltagarna informerades om att deras yttrande kommer inte vidarebefordras till obehöriga individer utan datamaterialet

kommer endast tillämpas i den studie som undersöks. När det gäller konfidentialitetskravet tillgodosågs det genom att informanterna fick kännedom om att deras namn kommer att fingeras i texten och att deras identiteter inte kommer fördelas ut till utomstående. Vidare meddelades informanterna om att deras medverkan i undersökningen är frivillig och att de kan avbryta deltagandet när de vill och på det sättet tillämpades även samtyckeskravet. I vår studie har alla förskolepedagoger lämnat in sitt samtycke (bilaga 2) om att de vill delta i studien och att vi får spela in under intervjutillfällena. Deltagarna gav förutom skriftliga samtycken också ett muntligt godkännande om att vi även får anteckna under intervjutillfällena.

4.6 Validitet och reliabilitet

Enligt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, s. 220) för att skaffa sig upplysning om det existerar en god kvalitet på en undersökning följs några kriterier där forskaren tillämpar ett etiskt förhållningssätt under hela studiens process. I kvalitativa undersökningar används det termer som *pålitlighet (reliabilitet)*, *överensstämmelse (objektivitet)*, *trovärdighet (intern validitet)* och *överförbarhet (extern validitet)* för att ta reda på studiens kvalitet.

För att stärka *reliabiliteten* det vill säga *pålitligheten/ tillförlitligheten* i sin kvalitativa undersökning ska forskaren ge en mer tydlig och utförlig beskrivning av sammanhanget och tillvägagångssättet för att samla och bearbeta datamaterialet (Christoffersen & Johannessen 2015, ss. 21–22; Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, ss. 220–221). För att öka vår studies reliabilitet har vi strävat efter att motivera och förklara våra urval samt formulerat tydliga och lämpliga intervjufrågor som endast besvarar studiens syfte och frågeställningar. Dessutom har vi antecknat och spelat in intervjuerna samt transkriberat datainsamlingen samma dag på ett Google dokument för att inte riskera att tappa bort exakta och viktiga ord. Därefter har vi noggrant granskat data på så vis att det irrelevanta materialet som inte svarade på vårt syfte separerades från det relevanta materialet. Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, s. 221) lyfter fram ytterligare en sak som gör att studiens reliabilitet ökar och det är beskrivningen av tillvägagångssättet för kodning och bearbetning av den relevanta datainsamlingen som är organiserad och sker på ett kritiskt sätt. Forskaren bearbetar en revisionsprocedur som inkluderar studiens resultat och som innefattar att spåra tillvägagångssättet, sammanställningen av data och diverse val som görs under studiens gång (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 221). I vår studie har vi strävat efter att öka reliabiliteten också genom att vi har beskrivit tillvägagångssättet för bearbetning och kodning av data och kritiskt granskat detta. Vi har börjat med att läsa noggrant igenom vårt insamlade material och markera med sju olika färger den relevanta data som besvarade vårt syfte och våra frågeställningar samt hade samband med tidigare forskning. Därefter har vi analyserat och kategoriserat materialet i sju olika teman och sparat de koder som ofta förekom samt visade på likheter och skillnader i respondenternas svar. Till sist skapade vi tre huvudtema som uppkom när vi bearbetade de sju kategorierna.

När det gäller *validitet* i kvalitativa studier påpekar Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 22–23) samt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, s. 221) att man skall ta hänsyn till om forskarens tillvägagångssätt och resultatet är en brytning av studiens syfte samt i vilken utsträckning i så fall. Det innebär att validiteten innefattar kopplingen mellan den generella fenomenen som ska studeras och den konkreta datainsamlingen. Validiteten ska anses vara ett kvalitetskrav som mer eller mindre kan bli uppfyllt (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 59). Detta belyser Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 22–23) samt Johannessen, Tufte, och Christoffersen (2020, s. 222) att det är en indikation på *trovärdighet (intern validitet)*. Vi har strävat efter att öka vår studiens validitet genom att använda kvalitativa intervjuer som metod för att kunna undersöka vårt syfte där vi avser att närmare

studera förskolepedagogernas uppfattning om sitt arbetssätt att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Men även genom att studiens syfte och frågeställningar har varit grunden inför formuleringen av studiens intervjufrågor. För att försäkra oss att intervjufrågorna var tydliga, begripliga och adekvata för studiens syfte genomfördes även tre pilotintervjuer innan formella intervjuerna. Dessutom har vi strävat efter att vår studie ska bli trovärdig och att validiteten ska öka genom att studien bearbetades noggrant och den granskas också genomgående av en erfaren handledare. *Trovärdigheten eller den interna validiteten* kan förstärkas även genom att empirin kan granskas av andra skickliga individer som inte är delaktiga i studien och som granskar materialet för att se om syftet kommer fram i resultatet (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 222).

4.7 Analysmetod

För att analysera och koda vårt intervjumaterial började vi med att läsa igenom våra utskrifter som vi har sammanställt på Google dokumentet för att få en uppfattning om respondenternas svar på varje enskild fråga samt rätta felstavningar. Därefter markerades i sju olika färger relevanta delar som svarade på vårt syfte och våra frågeställningar men även det som upprepades, eller intervjuaren uttryckte att det är viktigt men också det som påminde oss om tidigare forskning. Därefter valdes ut sju olika grundkategorier som speglade färgkodningen och olika mönster.

Enligt Fejes och Thornberg (2020, s. 35) är kvalitativ forskning en samordning av datainsamlingen och en organiserad granskning. För att komma fram till slutsatsen följs det upp en analysprocess där man kodar ner sin data genom olika steg (Fejes & Thornberg 2020, s. 35 och 184–188). Vid kodning och analysprocessen av vår data följde vi dessa steg.

Enligt Fejes & Thornberg (2020, s. 48) består kodningsprocessen av två grundläggande steg: substantiv kodning och teoretisk kodning. Ofta använder man dessa steg på samma gång men ibland kan man pendla mellan dem. Substantiv kodningen innebär att uppmärksamma alla koder på datainsamlingen och den fördelas i öppen och selektiv kodning.

Vi valde att följa Fejes och Thornberg (2020, s. 48) tanke om öppen kodning, det vill säga, att forskaren går snabbt men noggrant genom insamlade materialet, markerar viktiga ord, ställer frågor till den för att sedan analysera och kategorisera data. Under varje tema sammanställde vi de ord som var anpassade och motsvarande respektive färg för att underlätta bearbetningen av analysprocessen. Efteråt gick vi igenom varje kategori och sparade de koder som var betydande för studiens syfte och frågeställningar. Detta ledde till att datainsamlingen reducerades och den blev koncis vilket underlättade för oss att urskilja mönster som skillnader och likheter i pedagogernas svar.

Vid nästa steg tillämpade vi Fejes och Thornbergs (2020, ss. 48–55) selektiv kodning, det vill säga, att forskaren bara använder de koder som förekommer ofta i datainsamlingen och detta leder till kärnkategorier som begränsar analysprocessen.

Därefter bearbetades de sju kategorierna för att se om några av de kan kopplas ihop med varandra. Fejes och Thornberg (2020, ss. 55–61) lyfter fram den teoretiska kodningen som handlar om att forskaren provar att anknyta substantivkoderna till varandra och lägga in i kodningsprocessen olika teoretiska ord. Sedan markerade vi med färg de delar som kunde kopplas till våra valda teoretiska begrepp för att synliggöra dessa teorier i förhållande till datamaterialet. Teoretiska koder används i undersökningens bearbetning och analys där de

sorteras och kategoriseras i olika kodfamiljer såsom dimensioner, strategier, orsak-verkan-förutsättningar, etcetera (Fejes & Thornberg 2020, ss. 55–61).

Avslutningsvis skapades tre huvudtema som utgår utifrån vår studies syfte och frågeställningar och som utgör huvudrubrikerna i resultaten. Fejes och Thornberg (2020, s. 48) belyser att kodningen är en metod som använts av forskare för att få övergripande syn på den insamlade data och som hjälper till att kategorisera data.

5. RESULTAT

I resultatet av denna studie kommer vi presentera förskolepedagogernas resonemang kring sitt arbetsätt för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Resultatet redovisas under tre huvudkategorier som uppstod under analysen av data när materialet kodades. Det kommer att synliggöra pedagogernas arbetsätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling. Men också pedagogernas synsätt angående språkutveckling genom samspel. Dessutom lyfts pedagogernas tankar fram gällande språkets betydelse för språkutvecklingen. Deltagarna i studien kommer vi benämna med förkortningar såsom: P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7 och P8. Alla dessa förskolepedagoger arbetar med barn i åldern 3–5 år. Under varje rubrik i resultatdelen kommer vi att presentera en sammanfattning av pedagogernas svar.

5.1 Arbetsätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling

Under denna huvudrubrik presenteras fyra aspekter gällande arbetsätt som främjar språkutvecklingen där det redogörs för pedagogernas svar angående användningen av olika böcker på diverse sätt som stimulerar barnens språkutveckling. Pedagogernas arbetsätt att kommunicera med barnen på ett tydligt sätt men också deras uppfattning gällande användning av modersmålet i verksamheten kommer att beskrivas. Dessutom presenteras det på vilket sätt och när arbetsättet används i förskoleverksamheten.

5.1.1 Användning av böcker för att gynna språkutvecklingen

De flesta av de intervjuade förskolepedagoger nämnde att upplästa böcker på modersmål och svenska är viktiga för barnens språkutveckling. P7 och P8 nämnde användningen av appen Pollyglutt som ett viktigt verktyg eftersom den har böcker på många olika språk som barnen har tillgång till. Även P4 anser att hen använde sagor på olika språk i verksamheten där barnen fick möjlighet att lyssna på en och samma saga både på svenska men även på barnets modersmål. P4, P7 och P8 menar att barnens språkutveckling gynnas genom att de kan få möjlighet att bekanta sig med sagans innehåll och börja känna igen sagan och förstå vad det handlar om på svenska också.

Vidare tillägger P1 och P3 att högläsning är ett språkutvecklande arbetsätt både för enspråkiga och flerspråkiga barn. P1 menar att barnen får möjlighet att höra och lära sig olika ord som de därefter kan använda i kommunikation med andra. Det är av stor vikt att tänka på vilka böcker man väljer vid högläsningen och även att det ska finnas bilder i boken som pedagog och barnen kan samtala om, tillägger P3. Utifrån informanternas svar lyfts det fram att högläsningen är ett arbetsätt som kan leda till samtal och reflektioner kring bokens innehåll och på så vis gynnas flerspråkiga barns språkutveckling genom att de får möjlighet att delta i dialoger och diskussioner där de behöver benämna och använda många olika begrepp i det verbala språket.

Till skillnad mot de andra pedagoger beskriver P1 snarare en oro över användningen av olika böcker på barnens modersmål för att stimulera deras språkutveckling. Så här uttrycker sig P1:

P1: Men det är svårt liksom om man jämför med att läsa en bok på svenska och på något annat språk som man kanske inte själv kan. // Sen finns det mycket hjälpmedel med Polyglutt och så där // men där finns ju inte alla språk. Kanske många finns, så det kan vara en alternativ kanske också att få lyssna med hjälp av en sådan app.

I pedagogens svar framkommer det en oro kring sin kunskap om att läsa böcker på olika modersmål men också en oro för att förmedla ett felaktigt språk för flerspråkiga barn eftersom det kan vara ett främmande språk för pedagogen själv. Dessutom uttrycker P1 en viss tveksamhet kring appen Polyglutt eftersom böckerna inte finns tillgängliga på alla barnens språk. Trots att Polyglutt inte alltid hjälper kan detta verktyg användas som ett arbetssätt i undervisningen för att främja språkutvecklingen. Vidare nämner även P3 sin oro kring flerspråkiga barns förståelse av det som sägs i sagan när de samlas framför en projektor för att lyssna till sagan. P3 blev fundersam över "hur kul är det om man inte förstår det som sägs?". För att kunna hjälpa flerspråkiga barn att främja språkutvecklingen, stimulera till samtal samt att göra barnen delaktiga i högläsningen är det betydelsefullt att hitta sagor på internet på barnens olika språk, lyftes fram under intervjuerna. Det nämns även att pedagogen behöver vara bekant med sagans innehåll innan den introduceras för barnen. På det sättet kan pedagogen vara delaktig och ställa frågor angående sagans innehåll.

Sammanfattningsvis framkommer utifrån förskolepedagogers svar att högläsningen gynnar alla barns språkutveckling oavsett vilket språk man behärskar. Det bidrar till samtal och reflektioner gällande bokens innehåll. Det poängterades även att användningen av böcker både på svenska och modersmål är ett språkstimulerande arbetssätt. Dessutom lyfter de fram användandet av appen Pollyglutt som ett viktigt hjälpmedel trots att den inte innehåller böcker på alla språk. En av pedagogerna förtydligade sin oro angående sitt kunnande att läsa böcker på barnens modersmål men även för att inte föra vidare ett inkorrekt språk för flerspråkiga barn.

5.1.2 Tydliggörande kommunikation

Flera av pedagogerna uttryckte att i kommunikation med flerspråkiga barn är det viktigt att använda sig av tydliggörande kommunikation som ett arbetssätt för att stimulera alla barns språkutveckling. Det som menas med tydliggörande kommunikation innebär att pedagogen kompletterar, tydliggör och förstärker det verbala språket med hjälp av bilder, tecken som stöd och kroppsspråk. Men även genom ögonkontakt och upprepningar av olika ord. Så här beskriver P2 och P4:

P2: Att man liksom använder tecken som stöd till exempel eller bildstöd tillsammans med det uttalade språket. [...] Mycket tecken som stöd liksom det här att äta och tecken som stöd samtidigt, eller tillsammans med ett tydligt och kortfattat språk liksom. Nu ska vi äta liksom! Att man är nära barnet och vägleda barnet liksom med att ta det i handen och kommunicera korta och enkla budskap liksom. Att man får vara // man liksom får vara, // man försöker ögonkontakt och man får // hålla sig kortfattat och tydlig i sitt uttal och språk i kombination med tecken som stöd.

P4: Jag tycker att bilderna hjälper mycket. Bilder och tecken liksom det hjälper mycket. Vi använder tecken till olika saker liksom // vi tecknar de och sen man visar bilder för dem och då fattar dem vad betyder detta för ofta liksom kan de säga kanske på engelska då istället om engelska är liksom deras hemspråk. Men att sen upprepa det på svenska då och sedan upptäcker efter det här, kan nå sitt mål det här fram liksom när man upprepa och upprepa liksom samma ord flera gånger som till slut sitter det fast i huvudet också.

I förskolepedagogers svar framkom det att de använde bildstöd och tecken i samband med det verbala språket och även genom ögonkontakt för att underlätta, förtydliga och förmedla olika budskap för flerspråkiga barn. Genom tydliggörande kommunikation och upprepningar av ett visst ord underlättas det för flerspråkiga barn att lära sig ord på det svenska språket.

Vidare lyfter P2 och P4 även fram användningen av kroppsspråket i samtal med andra som ett sätt att tydliggöra kommunikationen genom att man visar det man vill förmedla. Dessutom har P2 använt kroppsspråket som förstärkning och komplement till det verbala språket i kontakt med både barn och vårdnadshavare. För att informera och tydliggöra exempelvis att idag har det varit bra visade pedagogen tummen upp i samband med det verbala språket. Även P4 styrker vikten av att tydliggöra och förstärka det som barnen förmedlar med kroppsspråket med hjälp av det verbala språket. Barnen ska bemötas på ett stödjande och lyhört sätt genom att förskolepedagogen sätter ord på det som barnen visar med kroppsspråket.

I jämförelse med de andra pedagoger styrker P3 aktivitetstavlan som ett betydande arbetssätt för flerspråkiga barns kommunikation med andra. Barnen kan tydliggöra för sina kompisar vilken aktivitet de vill delta i genom att de pekar på den bild som passar den valda aktiviteten. På det sättet förstår alla andra barn och detta blir då ett konkret och tydliggöra sätt att kommunicera vad man vill vara och göra.

Till skillnad från de andra pedagogerna framkommer det i resultatet att P4 använder sig av andra arbetssätt för att främja flerspråkiga barns språkutveckling förutom böcker och den tydliggörande kommunikationen. Hen framhäver att de "använde mycket musik och sång för att dem tyckte att de sitter så lätt i barnens huvud mycket lättare än själva språket då liksom så musik och rytmik hjälper till då". Det menas att genom musik och sång kan barnen öka sitt ordförråd eftersom dessa lär sig barnen enkelt och de kan upprepa och sjunga i efterhand.

Sammanfattningsvis nämner pedagogerna olika arbetssätt som ökar språkförrådet för flerspråkiga barn såsom musik och sånger. Vidare beskriver pedagogerna att de tydliggör det verbala språket med hjälp av ögonkontakt, tecken och bildstöd men även genom kroppsspråk och upprepningar av vissa svenska ord. Dessutom lyfter pedagogerna fram användandet av en aktivitetstavla som viktigt arbetssätt i förskolans verksamhet. Med hjälp av aktivitetstavlan tydliggörs kommunikationen med andra genom att även barnen själva kan förklara för andra vad de vill göra genom att peka på bilder.

5.1.3 Användandet av modersmålet i vardagliga situationer och nyttjandet av vårdnadshavare

Studiens resultat visar att modersmålet används i en viss omfattning i förskolans verksamhet. Tillämpningen av modersmålet i vardagliga situationer hjälper flerspråkiga barn att lära sig modersmålet som är en viktig del i barns språkutveckling. Så här berättar tre av pedagogerna:

P6: För att veta vad barnen pratar och att kunna kommunicera med olika ord för barnens skull och för att stimulera deras språk på modersmålet.

P7: Min uppfattning är att det uppskattas av barnen. [...] Modersmålet används för att det skapas en igenkänning hos barnet har fått mig att inse hur stor betydelse det har att använda flerspråkighet i verksamheten.

P8: Barnen behöver lära sig sitt språk och då kan vi också lära oss och det hjälper kommunikationen, exempelvis lärde vi oss pedagoger spindel på alla barns modersmål.

För att uppmärksamma och stimulera språkutvecklingen förklarar pedagogerna att de använder barnens olika modersmål i samtal. Detta kan vara ett sätt att skapa förutsättningar för språkutveckling i modersmålet för de flerspråkiga barnen. Dessutom nämner pedagogerna att detta arbetssätt hjälper barnen att känna igen sitt eget språk. Det kan leda till att barn känner sig trygga och börjar uppskatta användningen av modersmålet i vardagliga situationer. Till följd av detta kan barnen få en uppfattning om att alla språk är viktiga.

Vidare beskriver P2, P3 och P4 att de har lärt sig några ord på barnens olika språk och använder dessa vid behov i förskolans verksamhet för att kunna förstå vad barnen vill förmedla i olika situationer men även för att pedagogen ska kunna benämna diverse ord i samtal med barnen. Dessutom berättar P2 att hen skapade en lista med olika ord på barnens modersmål och använder dessa i kommunikation med barnen. Denna ordlista var ett hjälpmedel för att lära sig och komma ihåg ord på barnens alla språk. Ytterligare tillägger P4 att förutom vardagliga ord lärde de sig även hälsningar på barnens modersmål och tillämpade dessa fraser när pedagogerna hälsade på barn och vårdnadshavare. Till följd av detta kan barnen och vårdnadshavare känna sig välkomna och trygga genom att bli hälsade på deras modersmål.

Utifrån P4 svar framkom det även att flerspråkiga pedagogers modersmål nyttjades i vardagliga situationer genom att använda korta meningar på barnens olika språk för att gynna deras språkutveckling. Så här uttrycker sig P4:

P4: Pedagogerna som har barnens modersmål eller kan det ska använda det språket i undervisningen. [...] När jag använde [...] förskollärare med samma hemspråk som barnen hade då, med arabiska då, vi använde mycket arabiska samtidigt // och sen man upptäckte faktiskt så att flera barn liksom de har liksom samlat många ord. Men de vågar inte använda de riktigt i början innan de var säkra vad de säger då // plötsligt började de prata då liksom, de hade då knäckt koden då av det svenska språket.

I svaret nämns det att genom användning av barnens modersmål i samband med det svenska språket i vardagliga situationer leder det till att flerspråkiga barn ökade sitt ordförråd genom att samla på många olika ord. Detta leder till att de blev allt mer säkra i att använda sig av det svenska språket i kommunikation med andra. Till skillnad från P4 som nämner nyttjandet av flerspråkiga pedagoger berättar P7 att hen använder sig vid behov av programmet Google translate för att kunna översätta diverse ord på barnens olika språk.

Till skillnad från de andra pedagoger framgår det att respondenterna P1 och P3 känner en oro gällande deras bristande kunskaper på barnens olika modersmål. De förklarar:

P1: Sen tycker jag det är svårt liksom att utveckla deras egna språk, det är mer utmanande. I alla fall de språket som man inte själv känner att behärskar.

P3: Men det är ganska svårt för det är ofta språk som vi inte har någon kännedom om alls.

Utifrån svaret blir det tydligt att barnens modersmål är ett främmande språk för samtliga pedagoger för de inte kan språket. Dessutom anser pedagogerna att det är ett utmanande arbetssätt för att främja flerspråkiga barns språkutveckling eftersom de själva inte behärskar barnens modersmål.

Vidare belyser P4 och P8 vikten av att vårdnadshavarna ska använda barnens modersmål i kommunikation för att kunna stimulera barnens språkutveckling. De förklarar så här:

P4: Jag tycker att det alltid är viktigt att föräldrarna skall prata sitt hemspråk med sina barn då för att få de här grundkunskaperna i hemspråket. Då är det lättare att lära sig andra språk då. Det är viktigt då också de som hade dåligt hemspråk då hade det svårt att lära sig svenska språket också.

P4: Vi uppmuntrar dem att just de använder hemspråk då med sina barn för det enklaste för barnen. Om föräldrar blandar de svenska språket och hemspråket som blir det // blir det inte bra då liksom. Men om dem har bra hemspråk går det lättare för barnen att lära sig andra språk så att vi alltid uppmuntrar att dem skall läsa på sitt hemspråk och vi lär de då svenska sedan. // Och sen prata så mycket som möjligt med sina barn då liksom benämna alla liksom ord och begrepp sådär liksom att ordförrådet blir större och större.

Utifrån svaren framkommer det hur viktigt det är att barnen har ett välutvecklat ordförråd på sitt modersmål för att kunna lära sig och utveckla även det svenska språket. De lyfter även fram vikten av att vårdnadshavarna ska använda ett rikt språk i kommunikation med sina barn vilket i sin tur kan skapa förutsättningar för ett ökat ordförråd.

Alla pedagoger beskriver att de använder arbetssätten i alla vardagliga situationer. Så här uttryckte sig några av pedagogerna:

P1: Jag försöker väl göra det även i vardagliga situationer. Vi har ju, fler barn med andra modersmål än svenska, man liksom när man äter så där, man försöker och benämner maten på olika språken.

P5: Jag använder det i alla vardagliga situationer. Det skall vara en naturlig del i verksamheten.

P7: Jag försöker få med det i hela verksamheten och även i de vardagliga situationerna genom till exempel enklare ord, fraser, färger, frukter, att räkna på olika språk beroende på hur arbetslaget behärskar språket.

Samtliga pedagoger säger att de använder olika arbetssätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling både i planerad och oplanerad undervisning. Dessutom lyfts det fram att flerspråkiga pedagogers kompetens tas tillvara i verksamheten genom att pedagogerna som kan barnets modersmål benämner olika ord på barnens modersmål för att stimulera deras språkutveckling. De anser att användningen av arbetssättet ska vara en naturlig del i

förskolans verksamhet för alla verksamma pedagoger där de försöker använda barnens modersmål i olika vardagliga situationer.

Sammanfattningsvis framkommer det utifrån pedagogernas svar att de använder olika arbetssätt för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Det handlar om användningen av barnens modersmål i kommunikation vilket leder till trygghet hos barnen. Detta görs genom att pedagogerna själva lär sig diverse ord på barnens modersmål eller genom att nyttja flerspråkiga pedagoger som talar barnets modersmål. Dock uttryckte några respondenter sin oro angående utmaningen att använda ett främmande språk i samtal med barnen. Vidare beskriver respondenterna att de uppmanade vårdnadshavare att tala modersmålet hemma för att det leder till att barnen får ett bredare ordförråd och lär sig andra språk lättare. Ytterligare beskriver alla pedagoger att de använder olika arbetssätt både i planerad och oplanerad undervisning.

5.1.4 På vilket sätt tillämpas arbetssättet

Några av pedagogerna nämnde att de är lyhörda och stöttar flerspråkiga barn för att kunna utveckla det verbala språket. Så här har de uttryckt sig:

P2: Du få hjälpa barnet med den talande språket om man säger. Du få liksom försöka läsa av barnet och // alltså uttrycka, hjälpa barnet att uttrycka vad det är de vill liksom förmedla. Så gör man ju med småbarnen och så kan man även behöva göra med de äldre flerspråkiga barnen.

P8: Vara medforskare, vara lyhörda och vara där barnen är för att kunna göra bra undervisning.

Utifrån svaren framgår det att pedagogerna måste vara närvarande och som ett stöd där de tolkar det som barnen vill förmedla samt hjälpa dem genom att sätta ord på det barnet vill uttrycka.

Ytterligare framgår det att P5 och P8 stöttar barnens språkutveckling genom att de uppmärksammar och nämner allt man gör med hjälp av det verbala språket. P5 lyfter fram vikten av att "samtala hela tiden och sätta ord på allt i vardagliga situationer". Även P8 betonar att det är viktigt att man "benämner allt man gör".

Till skillnad från de andra pedagogerna lyfter P4 fram vikten av att "dela barnen i grupper efter deras språk för att lära tillsammans". För att underlätta kommunikationen hade pedagogen använt få ord på svenska i samtalet men också upprepat dessa ord under en längre period. P4 förklarar:

P4: Oftast använde vi liksom enstaka ord för att få dem att förstå vad vi menar så man fick upprepa, upprepa, upprepa då. Det var liksom både och liksom just att det, när dem lärde sig vissa ord och säger olika saker den här är nu en docka så att dem kunde visste vad det betydde för något eller liksom kläder och allt sådant. Och sen // men att det tog sin tid alltid innan de lärde det var bara att upprepa varje dag och det var ingen idé att säga långa meningar för de och det räckte bara enstaka ord och då fattade de vad man menar.

P4 menar att genom att höra det svenska språket och upprepa varje dag kunde barnen lättare lära sig språket och samtidigt samla på sig flera ord till de börjar prata.

Sammanfattningsvis beskriver pedagogerna att de tillämpar arbetssättet på olika sätt i undervisningen i syfte att underlätta, stötta och stimulera barnens språkutveckling. Förskolepedagogerna uppmärksammar och nämner allt man gör samt är närvarande, medforskare och lyhörda för att kunna stötta barnen. De hjälper barnen med det verbala språket för att kunna förmedla det barnen vill uttrycka. Vidare beskriver respondenterna att de upprepar enstaka ord och delar barnen i mindre grupper för att underlätta lärandet och kommunikationen.

5.2 Språkutveckling genom samspel

Under denna huvudrubrik redogörs för respondenternas svar gällande samspelets betydelse för barns utveckling. Dessutom beskrivs det hur viktigt samspelet med vårdnadshavare är i förskolans verksamhet.

5.2.1 Samspelets betydelse

Det som framgår i intervjuerna med förskolepedagogerna angående samspelet för flerspråkiga barns språkutveckling är att det är av stor vikt att pedagogerna är aktiva i barns lek och samspel. Några av pedagogerna uttryckte sig såhär:

P1: Man är närvarande i barnens lek, och sen är det framförallt i måltidssituationerna som man har goda möjligheter till samspel, kommunikation som är inriktat till några få barn // och att man tänker liksom kring hur man fördelar talutrymme så att alla barn ska få komma till tals.

P2: Det är jätteviktigt att få ett samspel // liksom för det flerspråkiga barnet med andra flerspråkiga barn eller inhemska svenska barn så att säga om nu det finns sådana längre. Men // och där hänger det ju mycket på att man som pedagog är liksom närvarande och är med barnen som ett stöd och som ett, vad ska man säga // som en tolk för barnet i barnets samspel med andra barn, att man liksom försöker läsa in vad barnet försöker förmedla och så får man sätta ord på det åt barnet i samspelet med kompisar och på så vis kunna få igång en social och samspels aktivitet mellan olika barn.

P3: Vi har exempelvis varit i lek då, att försöka vara i närheten och tolka de så kallade lekkoderna, vilket kan vara svårt och det har inte med bara flerspråkiga barn eller barn med ett annat språk att göra utan man försöker vara nära.

P5: Relation mellan vuxen och barn skapar ett lärande.

P8: Pedagogen är med och stöttar i leken [...] hjälper till flerspråkiga barn med andra barn för att få ett samspel, det vill säga förstå lekkoderna.

I pedagogernas svar beskrivs det hur betydelsefullt det är att vara en aktiv pedagog och hur viktigt samspelet mellan vuxna och barn är. Det beskrivs att till följd av samspelet med barnen kan pedagoger stötta och hjälpa flerspråkiga barn med att tolka lekkoderna. Samspelet med barnen leder till att pedagogerna kan fånga upp saker som sker och som de kan använda sig av för att hjälpa barnen i samspel med andra. Det beskrivs dessutom att pedagogers engagemang i samspelet med barnen leder till att alla barn har möjlighet att uttrycka sig och kan komma till tals.

Vidare belyser P1, P2 och P3 vikten av att pedagogerna stödjer flerspråkiga barns samspel och är aktiva i samspel med andra. Så här uttrycker sig dessa pedagoger:

P1: Och sen det är ju lite att man hade kunnat använda sig mer av tolken och sådär till exempel med de som är nyanlända.

P2: Det är väl också viktig att det här att man dela in de i mindre små grupper så att de kanske inte är mer än ... aaa, max tre, tre – fyra barn allra max ... av de flerspråkiga barnen. Vi hade kanske det bara två; två max tre stycken tillsammans med en vuxen och att man liksom är med barnen i deras aktiviteter och lek och hjälper det flerspråkiga barnen att liksom uttrycka vad de vill ha sagt och hjälpa barnen att förstå vad kompisarna säger.

P3: Man delar in barnen i olika grupper, olika lekgrupper. Och när man är full styrka då kan pedagoger // så har man ofta olika grupper i den planerade verksamheten där man tar hänsyn till språkliga utveckling också // och vilken hjälp de behöver och även socialt.

Förskolepedagogerna lyfter fram vikten av att dela in barn i mindre grupper för att pedagogen skall samspela med barnen och stötta de även i de sociala sammanhangen. Dessutom lyfts samspelet med tolk fram och det kan vara betydelsefullt när barnen och vårdnadshavarna inte förstår svenska och tolken kan vara behjälplig genom att förklara hur det går till på förskolan och så vidare.

Utöver vikten av pedagogers aktiva samspel poängterar P1 och P6 även att barns samspel med varandra och stöttning mellan barnen är av stor betydelse. Dessa pedagoger uttryckte sig såhär:

P1: Det känns verkligen grundläggande liksom att // att möta andra barn, gärna de som har mer utvecklat språk för att kunna utveckla det svenska språket och // ja någonting // är liksom tvinga att kommunicera när de leker och i konfliktsituationer.

P6: Det är viktigt att barn ser varandra och lär sig av varandra. Leken leder till stimulans.

Utifrån P1 och P6 svar framkommer det hur viktigt samspelet mellan barn är. Till följd av att barnen samspelar lär sig barnen av varandra och i denna kommunikation utvecklas språket.

Sammanfattningsvis redogör förskolepedagogerna för hur betydelsefull språkutvecklingen och lärande är genom samspel med andra barn och vuxna. Utifrån resultatet framkommer det att genom att vara en närvarande pedagog kan de hjälpa barnen att tolka lekkoder och att alla får möjlighet att komma till tals. Till följd av att barn samspelar med varandra leder det till stimulans och kommunikation samt att barn hjälper varandra. Till skillnad från samspelet mellan barn samt vuxna hade några av pedagogerna även delat barnen i mindre grupper samt använt sig av tolk för att stötta kommunikationen.

5.2.2 Samspelet med vårdnadshavare

I intervjuerna framgår det att förskolepedagogernas samspel med vårdnadshavare gynnar flerspråkiga barns språkutveckling. Några av förskolepedagogerna uttrycker sig på detta vis:

P1: För att utveckla deras egna modersmål // och ta hjälp av de liksom och ibland när jag har frågat någon kring vad nåt visst ord heter på deras andra språk så hade de inte riktigt vetat så då hade man kunnat såklart ta hjälp av föräldrarna.

P2: Ja, men absolut det är ju väldigt viktigt som alltid att samverka med vårdnadshavarna. [...] Finns det några speciella ord som barnet använder mestadels på sitt hemspråk till exempel // ordet för mamma, pappa, napp, eller sådana här saker eller nåt speciellt ord för något gosedjur eller någonting som kan vara bra för oss att ha med oss för att lättare förstå barnet eller // en sådan enkel sak som: vad säger barnet när barnet behöver gå och kissa? Är det liksom då kanske det kan vara bra att även förstå alltså // det här jag är kissnödig, vad heter det på deras hemspråk? för att lättare förstå barnet. Eller jag är ledsen eller // sådana här grejer som kan vara litet speciella och/eller bra att veta om liksom.

P4: Vi har frågat föräldrarna visa meningar som de översätter på hemspråket så att vi förstår vad barnen menar också liksom när vi frågar dem när de inte kan svenska alls.

P5: Samspela mycket. Ha öppen och rak dialog. Använd stödmaterial hemma och på förskolan. Ta vara på föräldrars kompetenser.

En aspekt som framkommer är att pedagogerna kan ta hjälp av vårdnadshavare för att stimulera flerspråkiga barns modersmål genom att vårdnadshavare översätter vad vissa ord heter på barnens modersmål. Dessutom samspekar de genom att ha likadant stödmaterial både på förskola och hemma.

I resultatet lyfts det även fram att samspelet med vårdnadshavare ska handla om att vårdnadshavare får inblick i och kännedom om förskoleverksamheten genom daglig kontakt men även genom digitala verktyg såsom Ipad. Förskolepedagogerna uttrycker följande:

P3: Det är viktigt att försöka skapa en god relation med vårdnadshavarna och att låta dem som // det gäller med alla vårdnadshavare, men kanske speciellt dem som inte är vana vid förskoleverksamheten på det sätt som vill göra // och se till att de få frågor, att vi berättar och är tydliga. Och det handlar ju alltså, det handlat mycket om, det handlar dels om att vi ska tala om och vara tydliga men, också det här med att vi har tider och att det är viktigt och att det är en utbildningsverksamhet också.

P6: Vi har Ipad som vi lägger ut vad vi gör på dagarna för att involvera vårdnadshavarna.

Utifrån informanternas svar lyfts det fram att pedagogerna måste vara tillgängliga och ha en öppen dialog med alla vårdnadshavare och särskilt med de vårdnadshavare som inte har erfarenhet och kunskap om förskoleverksamheten. Pedagogerna ska ge alla vårdnadshavare utrymme att undersöka och bli nyfikna på förskoleverksamheten genom muntliga samtal och digitala brev. Dessutom ska vårdnadshavare få möjlighet att ställa frågor om förskolans utbildning men även att få kännedom om den genom pedagogernas tydliga förklaringar.

Till skillnad från de andra pedagoger lyfter P1 och P3 fram att en tolk kan behövas i olika situationer för att tydliggöra viktig information. Så här berättar två av pedagogerna:

P1: Man hade kunnat använda sig mer av tolken och sådär till exempel med de som är nyanlända, [...] att de har liksom någon, jag vet inte vad de kallar det för, något

språkstöd eller något sådant kallar de det för, tror jag och som möter upp // i samband med lämning och hämtning och sådär // är det bättre till introduktion.

P3: Vi har ju samverkat på så vis att man har inskolningssamtal, uppföljningssamtal och sen ett utvecklingssamtal med föräldern och då har man ju försökt i möjligaste mån om inte föräldrarna pratar svenska att ta med en tolk //och berätta om vår verksamhet också.

På det sättet kunde pedagogerna samspela med vissa vårdnadshavare på ett gynnsammare sätt i samtalet. Med hjälp av tolken kan vårdnadshavarna få tydlig information angående barnets trivsel, behov och utveckling men även om förskolans verksamhet.

Sammanfattningsvis lyfts det fram hur betydelsefullt samspelet med vårdnadshavare är. Pedagogerna tar hjälp av vårdnadshavarnas kompetens genom att de översätter olika ord från svenska till modersmålet. Dessutom framgår det att vårdnadshavarna får kunskap och uppfattning om förskolans verksamhet och barnens utbildning. För att informationen säkert ska nå fram till vårdnadshavarna behöver pedagogerna använda sig av tolk ibland i kommunikation med vårdnadshavarna.

5.3 Språket betydelse för barnets utveckling

Gällande språkets betydelse för barnets generella utveckling framkommer det i resultatet hur viktigt språket är för alla människor. Förskolepedagogerna beskriver såhär:

P1: Fler språk man kan desto bättre och kommunicerande med fler människor liksom.

P2: Språket är ju jätteviktigt, det är ju en grund, en grundsten i utvecklingen håller jag på att säga, sen det är liksom // frågan vilket språk liksom om det är tecken eller om det är uttalade ord så allt är viktigt.

P3: Där ser jag precis på samma sätt antingen om man är flerspråkig eller inte, att språket är ju liksom kunskapens moder, det ligger till grund för väldigt mycket nästan allting, att när skall fortsätta i skolan så är det viktigt att ha språk och när man blir vuxen och ta kontakt med myndigheter och sen // språkutvecklingen är ju jätteviktig för alla.

P7: Språk finns överallt i allt vi gör och vi uttrycker oss främst genom att kommunicera med andra i en social kontext. [...] En individ ska kunna uttrycka sig och göra sig förstådd i sin kommunikation oavsett vilket språk den använder sig av för att kommunicera.

Utifrån förskolepedagogers beskrivningar framkommer det att språket är en grundsten för barnens utveckling och lärande under deras uppväxt. På liknande sätt beskriver även P5 där hen uttrycker sig att språket är “viktigt för alla barn. Ge barn rikt och varierat språk “. Det är “viktigt för att kunna förstå varandra”, förklarar P6. Samtliga pedagoger lyfter fram att det är viktigt att ge barn förutsättningar för att utveckla ett rikt ordförråd vilket i förlängningen underlättar kommunikationen med andra.

I resultatet av intervjuerna lyfts det även fram hur betydelsefullt det är att använda både barnens modersmål och svenska i förskolans verksamhet. Förskolepedagogerna uttrycker sig så här:

P1: Jag tänker att det är jätteviktigt att man ska få utveckla såväl det svenska språket som sitt modersmål.

P7: Det kan på så sätt skapa en större förståelse kring de olika språken och på så vis skapas möjligheten att gynna flerspråkiga barns språkutveckling mer.

Förskolepedagogerna beskriver att alla språk skapar möjligheter för att stimulera barns språkutveckling och att barnen ökar sin språkmedvetenhet genom att de kan börja skilja mellan ord på svenska och modersmålet.

Sammanfattningsvis lyfts språkets betydelse fram för barnens språkutveckling där språket är en grund för allt behov i livet. Genom att kunna olika språk ökar barnens ordförråd och underlättar deras kommunikation med andra människor. Vidare framkommer det att barnen även kan öka sin språkmedvetenhet i takt med att de får en större förståelse för sitt modersmål och svenska språket.

6. DISKUSSION

Under denna rubrik diskuteras studiens resultat och metod. Resultatet kommer relateras till den teoretiska utgångspunkten och tidigare forskning samt vår egen analys. När det gäller den valda metoden kommer vi reflektera över den och diskutera den i relation till det undersökta problemområdet.

6.1 Resultatdiskussion

Här kommer vi att diskutera, analysera och redogöra för det som har framkommit i vårt resultat med stöd i tidigare forskning och vald teoretisk ram. Resultatdiskussionen kommer redovisas under tre rubriker där det lyfts fram olika arbetssätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling. Dessutom diskuteras samspelets betydelse för barnens språkutveckling. Slutligen betonas språkets betydelse för barnens utveckling.

6.1.1 Arbetssätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling

I studiens resultat lyfts många olika arbetssätt fram som förskolepedagogerna använde sig av i förskoleverksamheten för att gynna flerspråkiga barns utveckling. Håkansson (2018) och Svensson (2012) nämner att pedagogerna ska använda ett kvalitativt arbetssätt för att stimulera barnens språkutveckling där de aktivt ska delta genom att visa intresse och ställa frågor till barnen. Detta ger barnen möjlighet till samtal och flerspråkiga barn ökar sitt ordförråd och förbättrar kommunikationen. Vidare lyfter Skaremyr (2019) fram högläsningen som ett viktigt arbetssätt som ger flerspråkiga barn stimulans och stöd i deras språkutveckling. Flera av pedagogerna som deltog i vår studie redogör för begreppet den proximala utvecklingszonen i sina svar där pedagogerna stöttar barnens utveckling genom samtal och reflektioner. De betonar högläsningen som ett givande arbetssätt för barns språkutveckling, oavsett vilket språk barnen behärskar, eftersom detta leder till samtal och reflektioner kring bokens handling. Enligt pedagogerna i vår studie ökar barnen dessutom sitt ordförråd genom att lyssna på högläsning och de lär sig att benämna och använda många nya olika begrepp i kommunikation med andra. Vidare benämner en av förskolepedagogerna att det är betydelsefullt att använda böcker med bilder eftersom de möjliggör för barnen att reflektera och samtala om bokens innehåll med hjälp av bilderna. På liknande sätt beskriver Svensson (2012) att högläsningen stimulerar barnens språkutveckling och möjliggör för barnen att öka ordförrådet genom att barnen deltar i interaktiva diskussioner och dialoger kring bokens

innehåll. Pihlgren (2017, s. 32) lyfter fram att kommunikationen genom samtal och dialoger resulterar till ett sätt att tolka språket som kan påverka barnens omvärld och underlätta deras förståelse. Detta leder till att barnen befinner sig i den proximala utvecklingszonen som är av stor vikt för barnens utveckling och lärande. Dessutom påpekar Fredriksson och Lindgren (2019) samt Svensson (2012) att användandet av digitala verktyg i förskolans verksamhet är ett viktigt arbetssätt som gynnar språkutvecklingen för flerspråkiga barn. En av förskolepedagogerna i vår studie lyfter fram sin oro kring sin förmåga att läsa böcker på barnens modersmål och rädslan för att lära ut en felaktig språklig struktur och uttal. Men förskolepedagogen uppmärksammar istället appen polyglutt som ett stöttande och givande verktyg i arbete med flerspråkiga barn för att främja språkutvecklingen och som ett alternativ för högläsningen fast det inte finns böcker på alla språk. Pihlgren (2017, s. 32) och Säljö (2000, s.123) lyfter fram begreppet scaffolding som innebär att pedagogen ger barnet stöttning för att barnet ska få nya erfarenheter och kunskaper som barnet inte klarar på egen hand. Begreppet scaffolding och dess innebörd har synliggjort det stöttande arbetssättet i undervisningen som flera av deltagarna i studien delger där de påpekar att användningen av appen Polyglutt är ett betydande och språkstimulerande verktyg som innehåller både böcker på svenska samt på många olika andra språk. En av förskolepedagogerna var fundersam gällande användningen av appen Pollyglutt eftersom inte alla böcker på barnens språk finns tillgängliga i appen men tyckte fortfarande att detta verktyg ska användas i undervisningen som ett givande arbetssätt. Fredriksson och Lindgren (2019) samt Svensson (2012) beskriver att pedagogerna kan möjliggöra för barnen att höra digitala böcker på sitt modersmål och även på svenska språket.

Vidare förklarar Harju och Åkerblom (2020) att pedagogerna måste ha ett tydligt arbetssätt i förskolans verksamhet för att underlätta flerspråkiga barns förståelse för vad som kommer att ske. Forskarna betonar att barnen kommer delta i undervisningen och följa instruktionerna om de förbereds i förväg samt om det tydligt framgår vad som ska ske under dagen men även under undervisningens gång (Harju & Åkerblom 2020). Vidare betonar Säljö (2005, s.123) att undervisningen i förskolan bedrivs stöttande (scaffolding) genom kommunikation men även genom instruktioner och material som finns tillgängliga för barnet att använda i verksamheten. Utifrån vår studies resultat framkommer det att flera av förskolepedagogerna vidtar olika arbetssätt för att tydliggöra och stötta kommunikationen samt förstärka och komplettera det verbala språket genom att använda sig av tecken som stöd och bildstöd samt upprepningar av vissa svenska ord men även genom kroppsspråk. Dessutom betonas också användningen av upprepningar av enstaka ord som leder till inläring av svenska ord. En av förskolepedagogerna beskriver att användandet av kroppsspråket i kommunikation är ett stöttande sätt att tydliggöra och visa med hjälp av kroppen det som ska förmedlas. Dessa arbetssätt lyfts fram i vår studies resultat som betydande i arbete med flerspråkiga barn för att gynna deras språkutveckling. Detta understryker även Harju och Åkerblom (2020) genom att betona användandet av bilder och tecken som ett arbetssätt som tydliggör för barnen så att alla barn ska förstå det som ska ske. Enligt Harju och Åkerblom (2020) inkluderar detta arbetssätt samtliga barn i verksamheten. Ytterligare belyser Ljunggren (2013) tillämpningen av kroppsspråket i samband med användningen av bilder och barns erfarenheter som ett arbetssätt i samtal med flerspråkiga barn för att kunna tydliggöra och underlätta deras förståelse. Hwang och Nilsson (2011, s. 176) belyser att användandet av olika sätt att kommunicera stimulerar barnens språkutveckling. Det stimulerar deras tankeförmåga och de börjar använda diverse tecken och uttryck i samtal med andra. Vidare beskriver en förskolepedagog i vår studies resultat att ett annat arbetssätt som tydliggör och stöttar kommunikationen med andra är användandet av aktivitetstavla där enskilda barnet själv kan förklara och göra sig förstådd i kontakt med andra genom att peka på olika bilder. Med hjälp

av aktivitetstavlan kan barnet tydligt visa vilken aktivitet hen vill delta i. Även Svensson (2012) påpekar hur viktigt användandet av olika material och lärandemiljöer är för att hjälpa flerspråkiga barn att göra sig förstådda och komma till tals. Säljö (2000, s. 125) lyfter fram att när pedagogen ser att barnet har utvecklat egna strategier att kommunicera behöver pedagogen succesivt minska scaffoldingen och dra sig tillbaka från barnet i dess lärprocess. I vår studies resultat framkommer det även att en pedagog använder sig av musik och sånger som ett arbetssätt med flerspråkiga barn för att öka deras språkförråd. Det framkommer utifrån pedagogens svar att användandet av musik och sånger i förskolans verksamhet leder till språkutveckling. Även Svensson (2012) betonar att musiken gynnar flerspråkig barns språkutveckling genom att pedagogen möjliggör för barnen att höra sånger på olika språk. Hwang och Nilsson (2011, s. 176) belyser att användandet av olika sätt att kommunicera stimulerar barnens språkutveckling, öppnar deras tankeförmåga och de börjar använda diverse tecken och uttryck i samtal med andra. Dessutom lyfter Svensson (2012) fram en nackdel med att använda musik på olika språk i förskolans verksamhet eftersom pedagogerna inte förstår vad texten i sången handlar om ifall hen inte behärska det språket och inte vet om den är anpassad för barnen.

Respondenterna i vår studie lyfter även fram användandet av modersmål i vardagliga situationer som ett viktigt arbetssätt som främjar språkutvecklingen hos flerspråkiga barn. Genom att nyttja flerspråkiga pedagogers språkkunskap kunde de använda barnens modersmål i vardagliga situationer men även lära andra kollegor vissa ord på barnens modersmål för att senare använda det i samtal med barnen. Enligt pedagogerna i vår studie leder det till att flerspråkiga barn utvecklar både svenska språket och modersmålet, vilket i förlängningen skapar trygghet hos barnet. Pedagogers kunskap och språkmedvetenhet är enligt Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) samt Svensson (2012) viktiga för flerspråkiga barns språkutveckling. Trots att pedagogerna inte har samma modersmål som barnen kan pedagogerna gynna flerspråkiga barns språkutveckling genom att uppmuntra och hjälpa dem i samtal och uttryck enligt Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019). Genom att olika ord på barnens modersmål används i samband med det svenska språket i vardagliga situationer kan kommunikationen underlättas, nämner förskolepedagogerna i vår studie. I vår studies resultat framkommer det att barnen kan förstå vad pedagogerna förmedlar och även pedagogerna kan förstå det barnen uttrycker. På grund av detta kunde vi se i vår studies resultat att Matteuseffekten tillämpades av pedagogerna för att hjälpa barnen att få olika språkupplevelser och ackumulera många olika ord som gjorde att barnens ordförråd ökades. Vidare lyfter Gjems (2018, ss. 55–78) fram begreppet Matteuseffekten som handlar om att det är betydelsefullt att barnen ska få många olika språkkunskaper, upplevelser, erfarenheter så tidigt som möjligt för att skapa förutsättningar för språkutveckling. Några av deltagarna i vår studie uttryckte dock en utmaning kring att använda barnens modersmål i förskoleverksamheten. Pedagogerna uttryckte att de kände en oro gällande bokläsning på barnens olika modersmål eftersom det var ett främmande språk för dem. Pedagogerna var oroliga att förmedla ett felaktigt språk. Enligt pedagogerna i vår studie leder det till att dessa pedagoger påpekade svårigheter i att undervisa på barnens modersmål. På liknande sätt beskriver även Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) sin oro angående användandet av barns modersmål då pedagogerna inte behärskar barns olika språk och är rädda för att lära ut felaktigt språk. Även Harju och Åkerblom (2020) nämner utmaningar och svårigheter som inträffade i undervisningen där fler språk nyttjades. Detta ledde till att pedagogerna var tvungna att välja främjandet mellan svenska språket och barnens modersmål. Deltagarna i vår studie redogör för teorin ”monolingual norm” i sina svar där förskolepedagogerna beskriver att de uppmanar vårdnadshavare att endast prata modersmålet hemma och inte blanda in det svenska språket för att kunna bidra till ett ökat ordförråd för barnen. Dessutom uppmuntras

vårdnadshavare också till att tillämpa ett rikt språk i samtal med barnen för att möjliggöra för de att få ett brett ordförråd. Enligt pedagogerna i vår studie medför det att barnen lättare lär sig och utvecklar det svenska språket om de behärskar sitt modersmål och har ett ökat språkförråd. Förskollärarna i vår studie beskriver att om barnen inte har ett ökat ordförråd på sitt modersmål leder det till att de får svårigheter i att lära sig det svenska språket. Harju och Åkerblom (2020) påpekar användandet av ”monolingual norm” teorin som betydelsefull för flerspråkiga barns språkutveckling och kommunikation. Denna teori handlar om att flerspråkiga barn måste kunna prata åtminstone ett språk innan de lär sig, utvecklar och förstår ett nytt språk. Dessutom belyser Håkansson (2018) vikten av att barn får höra olika språk i sin barndom och att det leder till att barnen blir språkmedvetna vilket i sin tur bidrar till ökad språkutveckling. Den språkliga medvetenheten skapas hos barnen när de börjar tänka och reflektera över ordens innebörd och språkets konstruktion betonar Svensson (2009). Även Pihlgren (2017, s. 32) hävdar att det är av stor vikt att barnen ska lära sig samtala både på svenska och modersmål för att kunna utveckla språket, lära sig och kommunicera med andra. Vidare beskriver förskolepedagogerna i studien att de använder medvetet arbetssätten i alla vardagliga situationer som innefattar både planerad och spontan undervisning. Svensson (2012) belyser att det är av stor vikt att pedagogerna medvetet tillämpar olika arbetssätt i kommunikation och i alla vardagliga aktiviteter i förskolans verksamhet.

Enligt Sopenan (2019) är det viktigt att pedagogerna använder ett rikt och tydligt språk i kommunikation med omgivningen och språkmedvetet alternerar vardagliga aktiviteter. Detta synsätt anser även förskolepedagogerna i vår studie är av stor vikt. De förklarar att som pedagog behöver man vara medforskare och uppmärksamma det barnen gör och dessutom benämna allt som görs genom samtal med barnen. Förskolepedagogerna i vår studie lyfter även att det är betydelsefullt att använda sig av ett varierat arbetssätt men även att pedagogen ska vara närvarande och lyhörd för att kunna stötta (scaffolding) och uppmuntra flerspråkiga barn i deras språkutveckling. Detta synsätt lyfter även Pihlgren (2017, s. 37) fram att pedagogen ska vara uppmärksam och lyhörd för att se vad barnet befinner sig i sin utveckling och för att kunna skapa undervisningssituationer som utmanar och stöttar barnet i sin fortsatta utveckling. Vidare benämner deltagarna i vår studie att de även upprepar enstaka ord i vardagen och delar barnen i mindre grupper för att kunna stödja barnens lärande och kommunikation. Resultatet i vår studie visar att detta arbetssätt leder till att barnen får hjälp med det verbala språket för att kunna uttrycka det barnen vill förmedla. Dessutom lyfter Gjems (2018, ss. 9–30, 151–172 och 173–190) fram hur viktigt det är för barnens språkinläring och tidigt litteracitet att använda diverse kommunikationsformer i vardagliga aktiviteter. Barnen skapar sig ett impressivt och expressivt ordförråd genom att tillägna sig en tidig litteracitet och tillämpa språket som ett hjälpmedel i kommunikation och interaktion med omgivningen. Begreppet litteracitet är en utgångspunkt i det verbala språket och handlar om att barnen skapar sig förmåga att både föra vidare och ta emot information från andra (Gjems 2018, ss. 9–30, 151–172 och 173–190).

6.1.2 Språkutveckling genom samspel

I studiens resultat beskriver flera av förskolepedagogerna vikten av att samspela och samtala med andra i förskolans verksamhet för att kunna gynna flerspråkiga barns språkutveckling. Detta kan kopplas till Pihlgren (2017, s. 32) perspektiv om att barnens samspel och kommunikation med vuxna och andra barn är betydande för deras språkutveckling. Vidare kan vi se i vår studie att förskolepedagogerna arbetar medvetet efter den proximala utvecklingszonen genom deras aktiva deltagande i samspel med barnen. Enligt deltagarna i vår studie leder det till att förskolepedagogerna kunde uppmärksamma och stötta flerspråkiga barn i deras språkutveckling genom att tolka lekkoder och sätta ord på det som barnet vill

förmedla. För att utmana och stötta barnens utveckling och lärande samt hjälpa dem att samspela och kommunicera med sina kompisar lyfte förskolepedagogerna i vår studie fram även vikten av att dela in barn i mindre grupper. Genom att förskolepedagogerna i vår studie var engagerade i samspel med barnen ledde detta till att de kunde fånga upp saker som sker i vardagliga situationer och även möjliggöra för enskilda barnet att uttrycka sig och komma till tals. Enligt Pihlgren (2017, s. 32) får barnen nya upplevelser och kunskaper genom samspel med andra människor i omgivningen och på det sättet utmanas och möjliggörs att barnen hamnar i den proximala utvecklingszonen. Detta medför till att barnen tar med sig dessa kunskaper och upplevelser vidare i sin fortsatta utveckling och lärande samt i mötet med andra (Pihlgren 2017, s. 32). Dessutom belyser en förskolepedagog i vår studie samspelet med tolk som ett betydande hjälpmedel för att stötta samspelet och kommunikationen i förskolans verksamhet när barnen och vårdnadshavarna inte förstår majoritetsspråket. Vidare påpekar några av pedagogerna som deltog i vår studie att barnens samspel med varandra är viktig för barns språkutveckling. I vår studie framkommer det att barnen i samspelet med varandra utvecklar både sin kunskap, sociala förmåga och sitt språk. Pihlgren (2017, s. 32) framhäver att barnen delar upplevelser och kunskaper samt lär sig och utvecklar sitt språk genom att samspela och samarbeta med varandra. Även Hwang och Nilsson (2011, s. 176) nämner att barnen börjar kommunicera och resonera i samspel med andra och detta leder till att barnen utvecklar sitt språk.

Vidare belyser förskolepedagogerna i vår studie hur betydelsefullt samspelet är med vårdnadshavare för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Även Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) samt Ljunggren (2016) lyfter fram att samspelet med vårdnadshavarna var viktig och avgörande för flerspråkiga barns språkutveckling. I vårt resultat visade sig att med hjälp av vårdnadshavarna kunde vardagliga uttryck och ord som används ofta av barnen översättas från svenska till modersmålet, som pedagogerna sedan kunde använda i den dagliga verksamheten med barnen. Dessa ord användes sedan i samtal med barnen för att underlätta deras förståelse och kommunikation. Förskolepedagogerna och vårdnadshavarna samarbetade också genom att de använde likadant stödmaterial såsom vardagliga ord i kommunikation med barnen både på förskolan och hemma. Detta kan kopplas till Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) som belyste att samspelet med vårdnadshavarna var betydande och ledde till att pedagogerna kunde utmana och stimulera barnens olika språk genom att vårdnadshavarna var involverade i förskolans verksamhet och översatte från svenska till modersmålet. Enligt vår studies resultat blev det även tydligt att samspelet med vårdnadshavarna även hade andra positiva effekter. Vårdnadshavarna fick en inblick i verksamheten och kännedom om barnens utbildning. Detta gjordes genom pedagogernas tillgänglighet och tydliga förklaringar i digitala informationsbrev och muntliga samtal med vårdnadshavarna. För att förmedla rätt information i kontakt med vårdnadshavarna och speciellt med de som inte har kunskap om förskolans verksamhet lyfte några av deltagarna i vår studie fram vikten av att använda tolk i kommunikation med vårdnadshavarna. Utifrån vår studies resultat framkommer det att på det sättet kunde vårdnadshavarna och pedagogen samspela med varandra för att få en tydlig bild av barnens trevnad och utveckling men även beskrivning om förskolans utbildning och verksamhet. Likaså betonar Ljunggren (2016) att samspelet med vårdnadshavare är betydande i förskolans undervisning för att kunna stimulera och gynna flerspråkiga barns språkutveckling. Även Pihlgren (2017, s. 32) menar att barns samspel med andra möjliggör för barnen att byta upplevelser med varandra som leder till att barnen får nya erfarenheter och tillägnar sig nya kunskaper.

6.1.3 Språket betydelse för barnets utveckling

I vår studies resultat lyfter förskolepedagogerna fram uppfattningar och resonemang kring språkets betydelse för barnets språkutveckling. Det framkommer att språket är en viktig grundsten för barnens lärande och utveckling oavsett vilken språk de behärskar. Skaremyr (2019) benämner också pedagogers medvetenhet, uppfattningar och kunskap om språkets betydelse för barnens språkutveckling. Hon påpekar att en viktig del i flerspråkiga barns språkutveckling är att deras språkliga förmågor tillämpas i kommunikationen och för att åstadkomma detta behöver pedagogerna stötta barnen i deras olika behov. Vidare framkommer det i vår studies resultat att barnens ordförråd ökar tack vare att barnen får möjlighet att använda sig av flera språk i kommunikationen med andra i sin omgivning. Förskolepedagogerna i vår studie beskriver att barnen även börjar göra skillnad mellan ord på svenska och modersmålet och detta leder till att flerspråkiga barns språkmedvetenhet ökas. På liknande sätt beskriver Harju och Åkerblom (2020) samt Ljunggren (2016) att barnens språkmedvetenhet utvidgas när barnen får möta flera språk i verksamheten. Detta leder även till att barnen börjar förstå vissa ords innebörd på olika språk. Genom att pedagogen hela tiden samtalar med barnen och använder en varierad vokabulär stimuleras barnens litteracitet som är en förutsättning för den verbala språkutvecklingen, enligt Gjems (2018, ss. 31–54) och Svensson (2005). Begreppet litteracitet och dess innebörd har synliggjorts i vår studies resultat där förskolepedagogerna tillämpar ett rikt ordförråd i samtal med barnen för att stimulera deras språkutveckling och för att kunna hjälpa barnen att föra vidare och ta emot information från andra i omgivningen. Dessutom lyfts språket fram i vår studies resultat som en viktig del i barns fortsatta utveckling både i skolan men även vidare i vuxen ålder i samhället för att kunna kommunicera, föra olika budskap och göra sig förstådd. Detta görs genom att pedagoger i vår studie ger barnen varierat och rikt språk i vardagliga samtal i förskolan. Vidare lyfter Svensson (2012) fram vikten av att utmana flerspråkiga barn att tillämpa språket på olika sätt för att kunna stimulera språkutvecklingens progression samt stärka den sociala och kognitiva utvecklingen. Vidare lyfter Håkansson (2018) och Svensson (2012) fram att flerspråkiga barn har ett större och diversifierat ordförråd sammanlagt på alla språk och har lättare att lära sig nya ord jämförd med enspråkiga barn. Ytterligare betonas det i vår studies resultat vikten av att flerspråkiga barn ska utveckla både modersmålet och det svenska språket för att kunna stimulera deras språkutveckling och skapa ett nyanserat och rikt ordförråd. Vidare beskriver några av förskolepedagogerna i vår studie att det är betydelsefullt att barnen ska kunna uttrycka sig på olika sätt för att möjliggöra samtalet och samspelet med andra. Resultatet i studie visar att barnen kan göra detta genom verbalt språk där de använder modersmålet och det svenska språket eller icke verbala språket med hjälp av tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Utifrån förskolepedagogernas svar i vår studie kunde vi se att de var medvetna om att undervisningen ska bedrivas stöttande där det används både verbala och ickeverbala kommunikationsformer för att hjälpa barnen att förstå och utveckla ny kunskap. Enligt Pihlgren (2017, s. 37) och Säljö (2005, s.123) kan pedagogen kommunicera med barnet på diverse sätt vilket leder till att barnen får möjligheter till ny kunskap och förståelse. Därtill belyser Ljunggren (2013) och Skaremyr (2019) att flerspråkiga barn som hade ett mindre utvecklat ordförråd i svenska använde sig av diverse strategier för att kommunicera, göra sig förstådda och samspele med andra. Pihlgren (2017, s. 37) och Säljö (2005, s.123) lyfter även fram att frågorna och förklaringarna i kommunikationen är viktiga för kvaliteten i barns lärande. Vidare beskriver Håkansson (2018) och Svensson (2012) att flerspråkiga barn utsätts mindre för sina språk och detta leder till svårigheter i skolan, en försenad språkutveckling och brist på minoritetsspråkens vokabulär jämfört med enspråkiga barn där ordförrådet på majoritetsspråket är större.

6.2 Metoddiskussion

Utifrån vår studies syfte och frågeställningar blev det tydligt att en kvalitativ metod var mest lämpad. Vi strävade efter att följa principer gällande validitet och reliabilitet i vårt arbete och på så sätt öka dess kvalitet. Vi försökte anta ett etiskt förhållningssätt under hela processen vilket också Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, s. 220) lyfter fram som ett viktigt förhållningssätt i undersökningen. För att även öka bekräftelsebarheten eller överensstämmelsen (objektivitet) i vår studie hade vi informerat om alla beslut som skedde under studiens process för att mottagaren skulle kunna tolka och värdera processen. Enligt Fejes och Thornberg (2020, ss.277–280) samt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, ss. 223–224) handlar bekräftelsebarheten eller överensstämmelsen (objektivitet) om att säkra insamlingen av data genom att fastställa i vilken mån resultatet från den kvalitativa studien kan styrkas av andra forskare genom liknande studier. Forskaren ska ha ett självkritiskt förhållningssätt till tidigare erfarenheter, skiljaktighet, genomföranden, förutfattade meningar och synsätt som kan påverka studien. Vi sökte också anta ett reflexivt och kritiskt förhållningssätt i vår studie för att försäkra oss om att resultatet och analysen relateras till tidigare forskning och det teoretiska perspektivet. Även Fejes och Thornberg (2020, ss.277–280) samt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, ss. 223–224) betonar att bekräftandet av resultatet i studien kan stärkas till följd av att forskaren gör en värdering om åsikterna förstärks av litteratur och studiens informanter.

För att få svar på vårt syfte och frågeställningar hade vi valt att utföra semistrukturerade intervjuer. Enligt Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 84 - 86) samt Dimenäs (2014, s. 52) ger semistrukturerade frågor utrymme till forskare att ställa relevanta uppföljningsfrågor men ger även respondenterna möjlighet att fundera över och fördjupa sina svar utförligt utifrån deras erfarenheter och kunskaper. För att bli säkra på att intervjufrågorna var tydliga samt besvarade frågeställningarna och uppfyllde vårt syfte valde vi att genomföra tre pilotintervjuer innan intervjuerna sattes igång. Under pilotintervjuerna följde vi de forskningsetiska principerna under hela processen. För att säkra en god kvalitet i arbetet belyser också Bryman (2018, s. 332) samt Löfdahl, Hjalmarsson och Franzen (2018, s. 150) att en pilotstudie är nödvändig för att se om intervjufrågorna är tydliga och passande för att besvara syftet. Intervjufrågorna i vår studie gav deltagarna möjlighet att svara fritt och de har varit förutbestämda och genomtänkta så att de var ordnade på så vis att de motsvarade våra frågeställningar. Detta har underlättat för oss när vi transkriberade, strukturerade, bearbetade och tolkade datainsamlingen. När det gäller urvalet valde vi åtta förskolepedagoger som befann sig i två olika kommuner i Västra Götaland för att kunna få ett brett perspektiv och resonemang på deras arbetssätt gällande främjandet av flerspråkiga barns språkutveckling. Under intervjutillfällena som genomfördes på plats, i en lugn och tyst miljö, valde vi att både anteckna och spela in respondenterna på våra egna mobiltelefoner. Fördelen med inspelningarna var att vi kunde lyssna på dessa flera gånger för att kunna transkribera ordagrant det som deltagarna uttryckte och inte missa någonting. Detta leder enligt Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 83,92) till att ingen information missas och även att studiens reliabilitet ökas. Nackdelen med ljudinspelningarna var att det ibland var svårt att höra vad deltagarna sa och att de tog lång tid att transkribera allt som sades under intervjutillfällena. En svårighet som vi stötte på under arbetets gång var att en av våra mobiltelefoner gick sönder vilket gjorde att vi inte kunde överföra och spara alla våra inspelningar på högskolans lärplattform. Vi hann dock transkribera samtliga ljudfiler innan mobilen gick sönder. Bryman (2018, s. 578) tar upp den typ av risker som kan uppstå i form av tekniska problem och kvalitetsförsämring i samband med hanteringen och bearbetningen av datamaterialet, något som forskare behöver vara medvetna om. Vi kunde inte förutse alla

de risker Bryman skriver om, men ser det inträffade som en lärsituation bland de många som skrivandet av detta arbete har inneburit för oss. När vi bearbetade det insamlade datamaterialet upptäckte vi att deltagarna kunde spåras utifrån deras svar och därför valde vi att ta bort och omformulera en del av svaren på grund av respekt för deltagarnas integritet och för att kunna försäkra deras anonymitet.

Vidare förklarar Fekjær (2016, s. 14) samt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, ss. 222–223) att generalisering eller överförbarhet (extern validitet) innefattar att undersökningens resultat inte kan föras över oförändrade till andra korresponderande undersökningar. Utan andra forskare kan inspireras av och tillägna sig ny uppfattning och kunskap för att därpå skaffa sig tolkningar, begrepp och teorier som synliggörs i sin egen undersökning (Fekjær 2016, s. 14; Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, ss. 222–223). Vår studies resultat är inte generaliserbar men går att överföra förskolepedagogers resonemang och kunskaper kring deras arbetssätt gällande flerspråkiga barns språkutveckling. I kvalitativa studier påpekar Fekjær (2016, ss. 79–80 och 84) samt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, ss. 222–223) att man pratar om överföring av kunskap och inte om generalisering. Det handlar om att forskaren ska kunna repetera användningen av begrepp, tolkningar och förklaringar även i andra undersökningar än i de som forskaren har studerat själv.

Vad gäller analysprocessen i vår studie hade vi på ett kritiskt sätt granskat och kodat den insamlade data genom olika steg. Även Fejes och Thornberg (2020, ss. 35, 48 och 184–188) beskriver denna kodningsprocess som betydande för att analysera och kategorisera datainsamlingen samt sammanställa resultatet och komma fram till slutsatsen.

Om vi hade velat undersöka hur förskolepedagoger använder sig av olika arbetssätt för att främja flerspråkiga barns språkutveckling när det gäller barn i åldern 3 - 5 år kunde vi genomföra också deltagande observationer i samband med semistrukturerade intervjuer. Till följd av att använda deltagande observationer kunde vi se hur förskolepedagogerna tillämpar olika arbetssätt i praktiken, vilket kunde göra att studiens validitet ökar. Vidare påpekar Fekjær (2016, s. 85) samt Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020, s. 221) att förstärkningen av sannolikheten och trovärdigheten i studiens resultat görs genom att använda triangulering som en metod i kvalitativa studier som innefattar att forskaren under studiens gång använder sig av metoder som exempelvis intervjuer och observationer för att få svar på det som studeras.

7. DIDAKTISKA KONSEKVENSER

Runtomkring i Sveriges förskolor finns det barn som är flerspråkiga och det ställer särskilda krav på pedagogernas sätt att bedriva sin verksamhet. Skolinspektionen (2017, s.5) betonar vikten av pedagogers medvetenhet kring ett språkutvecklande arbetssätt för flerspråkiga barns språkutveckling. När det rör sig om det svenska språket tar barnen till sig detta eftersom de hör språket dagligen i förskolan och på så vis får de en uppfattning kring det svenska språket, däremot behöver flerspråkiga barn få stöttning i sin begrepps- och språkutveckling.

Förskolepedagoger har ett stort ansvar att följa de riktlinjer och mål som finns i förskolans styrdokument för att kunna stimulera barnens språkutveckling. I läroplanen för förskolan (Skolverket 2018, s.9) beskrivs det att varje barn ska få förutsättningar för att utveckla både modersmålet och svenskan. För att gynna flerspråkiga barns språkutveckling tillämpade förskolepedagogerna i studien diverse arbetssätt och använde sig av de resurser som fanns tillgängliga i verksamheten såsom flerspråkiga pedagoger men även av tolk vid behov. Utifrån

vår studie fick vi fram att förskolepedagoger har erfarenheter och kunskaper kring flerspråkiga barn och att de är medvetna kring sitt arbetssätt och hur de påverkar språkutvecklingen för flerspråkiga barn. Dessutom betonades det i studiens resultat hur betydande förskolepedagogers aktiva deltagande är i flerspråkiga barns språkutveckling. Till följd av att förskolepedagogerna samspelade med barnen leder det till att pedagogerna kunde stötta barnen i verksamheten. Håkansson (2018) och Svensson (2012) beskriver att pedagogers kvalitativa arbetssätt handlar om att de är aktiva och samspelar med barnen genom att vara nyfikna, ställa frågor och visa intresse. Detta leder till att barnen får möjlighet att samtala och då ökas barnens språkutveckling.

Utifrån studiens resultat anser vi att samspelen med vårdnadshavare har en betydande roll för flerspråkiga barns språkutveckling. Samspelen med vårdnadshavare ledde till att förskolepedagogerna kunde få information kring barnets modersmål genom vårdnadshavarnas hjälp. Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) lyfter fram den betydande aspekten i att samspela med vårdnadshavare och hur det stimulerar till barns språkutveckling i sitt modersmål i förskolan och som leder till att pedagogerna kan utmana barnen på olika språk. Detta kan vi ta med oss i vår kommande yrkesroll genom att ta tillvara på vårdnadshavare kompetenser för att barnen skall få en så bra start i livet som möjligt.

Språkets betydelse är en viktig aspekt i barns utveckling. Språket är en grund för allt i livet och är av stor vikt för barns vidareutveckling men även att barn ska kunna uttrycka sig och göra sig förstådda och på så vis bli trygga. Det är därför av stor vikt att pedagoger i förskolan hittar diverse arbetssätt för att stötta barnen i deras språkutveckling och som kan innefatta även icke verbala arbetssätt som gynnar barnens språkutveckling. Likaså betonar Ljunggren (2013) olika arbetssätt som pedagogerna tillämpade för att stimulera språkutvecklingen, där pedagogerna använde sig av kroppsspråk och bilder till de barn som inte kunde uttrycka sig verbalt för att utveckla deras språk.

Något som vi tar med oss utifrån studiens resultat och som vi anser kommer vara till nytta för oss i vår kommande yrkesroll, är hur förskolepedagogerna tillämpar olika arbetssätt för att gynna språkutvecklingen hos flerspråkiga barn och ständigt föra arbetet framåt. De tillämpar arbetssätten och synliggör barns olika språk och på så vis inkluderas flerspråkigheten i alla vardagliga situationer i förskolans verksamhet. En oro som framkom i studiens resultat gällande barns olika modersmål var att tillämpa ett främmande språk som inte pedagogerna hade erfarenheter eller kunskaper i, detta för att de inte ville förmedla ett felaktigt språk. Likaså menar Svensson (2012) att deltagarna i hennes studie uttryckte en oro kring olika språk som pedagogerna inte behärskar. Exempelvis på en situation var där de använde musik på barns olika modersmål och som pedagogerna inte hade kunskaper i och som ledde till att pedagogerna blev oroliga om innebörden i sångtexterna var lämpliga för barnen.

De rekommendationer vi kan ge för det praktiska arbetet i förskolan med flerspråkiga barn är att pedagoger behöver få mer handledning, utbildning och tillgång till forskning kring arbetet med flerspråkiga barn. Det som framkommit i vår studie är att förskolepedagoger har erfarenheter av flerspråkiga barn, men lite kunskaper kring flerspråkighetsforskning och andraspråksinläring. Vi anser att det kan vara av stor vikt att vi får med oss kunskap kring olika arbetssätt som främjar språkutvecklingen för flerspråkiga barn.

Vidare forskning

Utifrån vår forskning använde vi oss endast av intervjuer där pedagogerna fick förklara vilka olika arbetssätt de tillämpade i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Vi anser att det hade varit intressant att tillägga observationer i forskningen för att på så vis få se i praktiken hur pedagogerna går tillväga i arbetet med att gynna språkutvecklingen hos flerspråkiga barn för att få en bild av hur pedagogerna anpassar arbetssätten i vardagen i förskolan. Detta tror vi hade varit intressant och givande. En annan aspekt som hade varit intressant hade varit att intervjua olika rektorer på olika förskolor för att se hur de tänker kring pedagogers arbete med flerspråkiga barn och om rektorena anser att de ger alla pedagoger de förutsättningar som behövs.

8. REFERENSER

- Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber.
- Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1 uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Dimenäs, J. (red.) (2014). *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 6 uppl., Stockholm: Liber.
- Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2020). *Handbok i kvalitativ analys*. 3 uppl., Stockholm: Liber.
- Fekjær, Silje Bringsrud (2016). *Att tolka och förstå statistik*. 1 uppl., Malmö: Glerup.
- Fredriksson Maria och Lindgren Eneflo, Elisabet. (2019). «Man blir lite osäker på om man gör rätt» *En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan*. Nordisk barnehageforskning, 18(1), ss. 1–15. DOI:10.7577/nbf.3080
- Gjems, Liv (2018). *Förskolans arbete med tidig litteracitet: på barns villkor*. 1 uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Harju Anne & Åkerblom Annika. (2020). *Opening up new spaces for languaging practice in early childhood education for migrant children*. International Journal of Early Years Education, 28(2), ss. 151-161. DOI: 10.1080/09669760.2020.1765087
- Heister Trygg, B. (2004). *Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation*. Malmö: Specialpedagogiska institutet.
- Hwang, P & Nilsson, B (2011). *Utvecklingspsykologi*. 3 uppl., rev. utg. Stockholm: Natur och kultur.
- Håkansson, Gisela. (2018). *Språkutveckling hos det flerspråkiga barnet*. Lund Universitet. https://www.hiof.no/fss/om/publikasjoner/communicare/2018/sprakutveckling_communicare_2018.pdf. 2022.03.02
- Johannessen, Asbjørn, Tufte, Per Arne & Christoffersen, Line (2020). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 2 uppl., Stockholm: Liber.
- Ljunggren, Åsa. (2013). *Erbjudanden till kommunikation i en flerspråkig förskolan*. Lic.- avh. Malmö: Malmö Högskola. <https://www.diva.portal.org/smash/get/diva2:1404568/FULLTEXT01.pdf>. 2022.03.03
- Ljunggren, Åsa. (2016). *Multilingual Affordances in a Swedish Preschool: An Action Research Project*. Early childhood education journal, 44(6), ss. 605 - 612. DOI: 10.1007/s10643-015-0749-7
- Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) (2018). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl., Stockholm: Liber.
- Pihlgren, Ann S. (2017). *Undervisning i förskolan: att skapa lärande undervisningsmiljöer*. 1 uppl., Stockholm: Natur & Kultur.

Skaremyr, Ellinor. (2019). *Språkliga gemenskaper och minoritetsspråkiga barn i svensk förskola*. Diss. Karlstad: Karlstads universitet.

<http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1303596/FULLTEXT02.pdf>. 2022.03.03

Skolinspektionen. (2017). *Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling*. <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2017/forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling/>. 2022.03.11.

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2016). *Utbildning för nyanlända elever*. Stockholm.

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65bceb/1553966475563/pdf3576.pdf>. 2022.03.11.

Sopanen, Pauliina. (2019). *Språkmedvetenhet i småbarnspedagogiskt arbete – Finländska daghemspedagogers reflektioner*. Nordisk barnehageforskning, 18(1), ss. 1 – 15. DOI: 10.7577/nbf.2868

Svensson, Anna-Katrin (2009). *Barnet, språket och miljön: från ord till mening*. 2., omarb. Uppl., Lund: Studentlitteratur.

Svensson, Ann-Katrin. (2012). *Med alla barn i fokus – om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling*. Paideia. 4, ss. 29 – 37.

<https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:869525/FULLTEXT01.p>. 2021.06.02.

Svensson, Ann-Katrin (2005). *Språglädje: språklekar i förskola och skola*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva). Vetenskapsrådet.

9. BILAGOR

9.1 Bilaga 1 – Missivbrev

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Missivbrev till förskolepedagoger

Datum 2022-01-29

Vi heter Acmena Roxana Raduca och Susanna Lind och vi studerar vår sista termin till förskolelärare programmet för pedagogiskt verksamma i Högskolan i Borås. Under sista terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där vi ska undersöka om flerspråkighet. Syfte med studien är att ta reda på vad förskolepedagoger har för uppfattning kring sitt arbetssätt för att främja flerspråkiga barns språkutveckling när det gäller barn i åldern 3 - 5 år. Vi vill undersöka hur pedagogerna ser på språket betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling och hur flerspråkiga barn kan utveckla språket i samspel med andra. Dessutom vill vi ta reda på vilka arbetssätt som förskolepedagogerna anser att de använder i vardagliga situationer för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling.

Vi kommer intervjua åtta pedagoger på två olika mångkulturella förskolor som befinner sig i två olika kommuner. Vi kommer använda oss av anteckningsblock och mobiltelefoner för att spela in intervjuerna för att kunna bearbeta datainsamlingen i studiens syfte. Intervjun genomförs på er arbetsplats och beräknas att ta cirka 30 minuter.

Det är viktigt att ni som förskolepedagoger vet att vi i vår studie utgår ifrån de forskningsetiska principerna. Det innebär följande:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem;
- De uppgifter som framkommit i undersökningen används enbart för denna undersöknings syfte;
- Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Fiktiva namn på pedagoger och skola används så att allas identiteter skyddas;
- Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

För att kunna genomföra undersökningen behöver vi ert samtycke. Vi ber er därför fylla i blanketten som följer med denna information och därefter lämna till namn på skolan.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökningen kan ni nå oss på epost eller mobiltelefon.

Med vänliga hälsningar,

Acmena Roxana Raduca
Epost: xxxxxxx@student.hb.se
Mobiltelefon: xxx-xxxxxxx

Susanna Lind
Epost: xxxxxxx@student.hb.se
Mobiltelefon: xxx-xxxxxxx

9.2 Bilaga 2 – Samtyckesblankett

HÖGSKOLAN I BORÅS

Förskollärare för pedagogiskt verksamma

2022-01-29

Acmena Roxana Raduca

Susanna Lind

Pedagogers arbetssätt för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen 11FB75, Examensarbete; Att utforska pedagogiskt arbete för förskollärare vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att ta reda på hur förskolepedagoger resonerar kring sitt arbetssätt för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling när det gäller barn i åldern 3 - 5 år. Studien kommer genomföras med hjälp av intervjuer som kommer spelas in med mobiltelefon.

Vi som utför studien skulle vilja att du lämnar vissa uppgifter om dig själv, närmare bestämt och svarar på våra intervjufrågor.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i avidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

9.3 Bilaga 3 – Intervjufrågor

Intervjufrågor till förskolepedagoger:

1. Vilken utbildning har du?
2. Hur lång erfarenhet har du i arbetet med flerspråkiga barn?
3. Vilka arbetssätt använder du för att gynna flerspråkiga barns språkutveckling och varför använder du dessa?
4. Använder du arbetssättet i alla vardagliga situationer eller bara i planerad undervisning?
5. På vilket sätt använder du arbetssätten för att stödja flerspråkiga barns språkutveckling?
6. Hur resonerar du kring samspelets betydelse i relation till flerspråkiga barns språkutveckling?
7. Hur organiserar ni verksamheten så att flerspråkiga barn ska få möjlighet att samspela både med vuxna och barn?
8. Samspelar ni med vårdnadshavarna? Om ja, hur och vilka strategier använder ni i samspel med de för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling?
9. Hur resonerar du kring språkets betydelse för flerspråkiga barn?
10. Vad har du för uppfattning om att använda förutom det svenska språket även barnens olika modersmål i vardagliga situationer för att stimulera deras språkutveckling?
11. Är det något som du vill tillägga gällande arbetssätt som främjar flerspråkiga barns språkutveckling?

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se